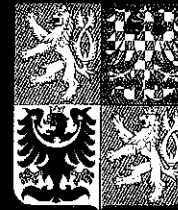

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

3/2001

ročník
LIII

Orac

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Odměna ustanoveného obhájce

č. 15

Řízení o stížnosti pro porušení zákona

č. 13

Vražda

č. 11

Zahlazení odsouzení

č. 14

Zajištění nároku poškozeného

č. 12

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Investiční fond

č. 24

Nájem

č. 20

Obchodní společnost

č. 23

Podílové spoluvlastnictví

č. 19

Pracovní poměr

č. 21

Privatizace -- Přislušnost soudu

č. 22

Převod nemovitostí

č. 17

Vydržení

č. 18

epravo

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Váš zdroj právních
informací

www.epravo.cz

Jednání pachatele, který v úmyslu jej usmrtit střelil z pistole na policistu provádějícího vůči němu služební zákrok, je nutno posuzovat jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák., resp. jako pokus tohoto trestného činu. Jednočinný souběh tohoto trestného činu s trestným činem útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. je vyloučen.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2000 sp. zn. 8 To 45/2000)

Vrchní soud v Praze k odvolání obžalovaného A. A. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 2. 2000 sp. zn. 1 T 2/2000 rozhodl tak, že napadený rozsudek částečně zrušil, a to u obžalovaného R. M. ve výroku o vině ad 2), tj. pokusem trestných činů vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák. a útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák., ve výroku o vině trestným činem nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 tr. zák. a ve výroku o trestu. Dále znovu rozhodl tak, že obžalovaného R. M. uznal vinným pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák. a trestným činem nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 tr. zák., a to na základě zjištění, že dne 12. 7. 1999 kolem 00.20 hod. v P., poté, co společně s obžalovaným A. A. přepadl taxikáře J. B. a byl pronásledován příslušníky Policie ČR, kteří byli řádně označeni služebními stejnokroji a prováděli proti němu služební zákrok s cílem jej zadržet, opakovaně v úmyslu je usmrtit proti nim vystřelil z nelegálně držené pistole zn. Smith and Wesson, kterou zakoupil několik dní před tím v P., ačkoliv neměl oprávnění k držení střelné zbraně, přičemž pouze náhodou v důsledku krytí se zasahujících policistů nikoho z nich nezasáhl, a odsoudil jej za tyto trestné činy a za trestný čin loupeže k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvanácti let se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou a vyhoštěním na dobu neurčitou. Dále Vrchní soud v Praze zamítl odvolání obžalovaného A. A.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 15. 2. 2000 sp. zn. 1 T 2/2000 byl obžalovaný A. A. uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák. Podle § 234 odst. 1 za použití § 42 odst. 1 tr. zák. mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání deseti let. Pro výkon trestu byl podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Obžalovaný R. M. byl uznán vinným jednak trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., jednak pokusem trestných činů vraždy a útoku na veřejného činitele podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f), § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák. Dále pak byl uznán vinným trestným činem nedovoleného

ozbrojování podle § 185 odst. 1 tr. zák. Odsouzen byl podle § 219 odst. 2 za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvanácti let. Pro výkon trestu byl zařazen podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. do věznice se zvýšenou ostrahou. Dále mu byl podle § 57 odst. 1, 2 tr. zák. uložen trest vyhoštění na dobu neurčitou. Dále mu byl uložen trest propadnutí věci. Oba obžalovaní byli zavázáni nahradit poškozenému J. B. škodu ve výši 400 Kč a se zbytkem nároku na náhradu škody pak byl poškozený odkázán podle § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obžalovaní trestných činů měli dopustit tím, že společně dne 12. 7. 1999 v P. zastavili vůz taxi, který řídil J. B., nechali se vozit po P. a potom žádali o odvoz na odlehlé místo ve slepé ulici. Když J. B. odmítl v jízdě pokračovat, přiložil mu ve voze obžalovaný M. pistoli k hlavě, uchopil ho za vlasy a společně s obžalovaným A. ho donutili vydat finanční obnos ve výši 3070 Kč a následně žádali vydání dalších peněz a věcí, přičemž poškozenému se podařilo z vozidla utéci a na ulici zastavil kolem jedoucí skupinu policistů. Obžalovaný A. se výše popsaného jednání dopustil přes skutečnost, že byl pravomocným rozsudkem Okresního soudu pro Prahu – západ ze dne 28. 11. 1997 sp. zn. 2 T 175/97 odsouzen mimo jiné pro trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let a z výkonu trestu byl podmíněně propuštěn pravomocným usnesením Okresního soudu pro Prahu – východ ze dne 30. 10. 1999 na zkušební dobu v trvání čtyř let.

Obžalovaný R. M. dále sám téhož dne a tamtéž, když byl pronásledován příslušníky Policie ČR, kteří byli řádně označeni služebními stejnokroji a kteří proti němu prováděli služební zákrok s cílem jej zadržet pro shora uvedený trestný čin loupeže, opakovaně v úmyslu usmrtit je proti nim vystřelil z nelegálně držené pistole, kterou si zakoupil několik dní před tím v P., ačkoliv neměl oprávnění k držení střelné zbraně, přičemž pouze náhodou, v důsledku krytí se zasahujících policistů, nikoho z nich nezasáhl.

Proti tomuto rozsudku podali včas odvolání oba obžalovaní. Obžalovaný A. A. uvedl, že se vůči poškozenému žádného násilí nedopustil a ani nemohl, protože měl zlomenou nohu. Soud prvního stupně neměl brát v úvahu jeho předchozí odsouzení, protože trest vykonal a navíc se trestného činu, pro který byl potrestán, nedopustil. Dále uvedl, že soud prvního stupně původně vyhlásil trest odnětí svobody v trvání čtyř let a teprve potom jej změnil na deset let. Další jeho námitka se týkala kvality obhajoby jeho obhájce. Obhájce obžalovaného JUDr. V. J. uvedl, že odvolání směřuje jen proti výroku o trestu, který pokládá za nepřiměřeně přísný.

Odvolání obžalovaného R. M. odůvodnil jeho obhájce JUDr. V. Č. Odvolání směřuje toliko do výroku o vině ad 2) napadeného rozsudku, proti nejpřísnější právní kvalifikaci trestným činem vraždy. Úmysl obžalovaného usmrtit zakročující policisty nebyl prokázán. Nebylo prokázáno, že by obžalovaný mířil na policisty a potom střelil. Naopak svědkové uvádějí, že mířil bez toho, aby následoval výstřel, tj.

snažil se policisty pouze zdržet, aby mohl uprchnout. Navíc, kdyby měl v úmyslu skutečně někoho usmrtit, mohl tak pohodlně učinit, protože jeden z policistů vystupoval z vozu ve vzdálenosti asi deset metrů od něho. K této argumentaci dodal obžalovaný R. M., že má výčitky svědomí proto, že svým zaviněním přivedl před soud obžalovaného A. A., který je nevinný, protože o ničem nevěděl.

Vrchní soud v Praze přezkoumal z podnětu podaných odvolání napadený rozsudek ve všech jeho výrocích a přezkoumal i postup řízení, které rozsudku předcházelo. Shledal, že částečně důvodné je pouze odvolání obžalovaného R. M., i když z jiných než odvolatelem uváděných důvodů.

Předně je nutno uvést, že v řízení předcházejícím napadenému rozsudku nebylo shledáno žádných pochybení a že právo obžalovaných na obhajobu nebylo nijak kráceno. Tvzení obžalovaného A. A., že mu byl původně vyhlášen jiný trest, nemá oporu v obsahu protokolu o hlavním líčení. Navíc je zřejmé, že kdyby se tak stalo, zaregistroval by to jak jeho obhájce, tak státní zástupce. Žádná jejich reakce však v protokolu zachycena není.

Zcela správná a řádně provedeným důkazům odpovídající jsou i skutková zjištění soudu prvního stupně. V případě trestného činu loupeže soud prvního stupně naprosto správně vycházel z výpovědi poškozeného J. B., který jednoznačně usvědčuje jak obžalovaného R. M., který trestný čin doznal, tak i obžalovaného A. A., který podle jeho výpovědi jednak určoval směr jízdy na odlehlé místo, žádal vydání peněz poškozeným a všiml si také ledvinky poškozeného a žádal její vydání. Obžalovaný A. A. se tedy sice sám žádného násilí nedopustil, jeho jednání však bezprostředně navazuje na hrozbu použití násilí spoluobžalovaným, doplňuje ji a zmocněním se věci poškozeného završuje naplnění skutkové podstaty trestného činu loupeže.

V případě další trestné činnosti obžalovaného R. M. se jeví stěžejní otázkou, zda skutečně střílel tak, že musel být srozuměn s tím, že zakročující policisty zasáhne a že je může usmrtit. Tedy, zda se jednalo o střelbu mířenou, případně cílenou zcela zjevně mimo zasahující policisty, nebo směřovanou na ně. Přejmenším z výpovědí svědků H. R. a P. B. vyplývá jednoznačně, že alespoň v jednom případě obžalovaný pečlivě mířil a když potom vystřelil, slyšeli tito svědkové zvuk letící střely v blízkosti hlavy. Pokud tedy soud prvního stupně uzavřel, že obžalovaný střílel proti zakročujícím příslušníkům policie, pak je jeho závěr plně v souladu s provedenými důkazy a odvolací soud se s ním ztotožňuje. Argument obžalovaného v tom směru, že pokud by chtěl někoho usmrtit, měl k tomu možnost, je poněkud zavádějící. Je sice pravda, že v jeho blízkosti vystoupil z vozu svědek M. B. Ten však na obžalovaného mířil odstřelovací puškou. V té době byl obžalovaný zraněn, ve své pistoli měl poslední náboj a je tedy zřejmé, že neměl možnost dalšího útoku. Střelbou proti tomuto svědkovi by tedy nezískal nic, navíc je sporné, zda by se ke střelbě vůbec dostal.

Pochybení soudu prvního stupně bylo shledáno v právní kvalifikaci jednání obžalovaného R. M. Znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák. a trestného činu útoku na veřejného činitele podle

§ 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. se totiž jednoznačně překrývají, takže jednočinný souběh těchto trestných činů je vyloučen. Objektem obou trestných činů je ochrana veřejných činitelů. Objektivní stránkou pak užití násilí. V případě trestného činu útoku na veřejného činitele je toto užití násilí v zákoně výslovně uvedeno, v případě trestného činu vraždy se pak nerozlišuje, zda pachatel užil zbraň či nikoliv, protože z hlediska zamýšleného následku to není podstatné. Předpokládaným následkem trestného činu vraždy je smrt poškozeného, stejně tak jako u trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 4 tr. zák.

Subjektivní stránku trestného činu charakterizuje zavinění a pohnutka (motiv). Motivem obou trestných činů je snaha zabránit veřejnému činiteli ve splnění jeho úkolu vyplývajícího z jeho pravomoci. Úmyslem pachatele trestného činu vraždy je pak usmrcení poškozeného. V tomto směru je oproti tomu v případě trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 4 tr. zák. smrtelný následek ve vztahu k zavinění pachatele pouze nedbalostní (pokus trestného činu směřující k nedbalostnímu následku je vyloučen).

Pokud tedy soud prvního stupně kvalifikoval jednání obžalovaného jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1 písm. f) tr. zák., není možno totéž jednání kvalifikovat jako trestný čin útoku na veřejného činitele, protože by to bylo v rozporu se zásadou subsidiarity, tj. zásadou, že pokud má skutek znaky více trestných činů, uplatní se nejprve primární právní kvalifikace nejzávažnějším trestným činem a teprve potom se mohou uplatnit kvalifikace další, pokud ovšem nebyly všechny znaky skutkové podstaty primární kvalifikací již vyčerpány, a to se v tomto případě stalo – viz srovnání znaků skutkových podstat shora. Delikt ohrožovací, případně delikt s možným nedbalostním následkem je samozřejmě společensky mnohem méně nebezpečným než delikt s úmyslným smrtelným následkem. Pro větší názornost lze doplnit příkladem, že např. trestný čin vraždy v sobě obsahuje úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví (§ 221 odst. 1 tr. zák.) i úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví (§ 222 odst. 1 tr. zák.), přesto se však při kvalifikaci trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. tyto právní kvalifikace nepoužijí. Protože tedy došlo k porušení ustanovení trestního zákona, nezbylo odvolacímu soudu než napadený rozsudek v bodě 2) zrušit podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. Protože nic nebránilo tomu, aby nové rozhodnutí učinil odvolací soud, rozhodl vrchní soud tak, že vypustil právní kvalifikaci trestným činem útoku na veřejného činitele. Právní kvalifikace trestným činem nedovoleného ozbrojování je správná, a proto ji převzal i odvolací soud.

Dále se pak odvolací soud zabýval otázkou uložení trestu obžalovanému R. M. a odvoláním obžalovaného A. A.

Nemůže-li poškozený v trestním řízení uplatnit nárok na náhradu škody způsobené trestným činem, pozbývá svého opodstatnění i procesní institut zajišťující tento jeho nárok (§ 47 tr. ř.).

Rozhodne-li soud záporně o účasti poškozeného v trestním řízení (§ 44 odst. 2 tr. ř.), je nutné zrušit zajištění nároku poškozeného podle § 48 odst. 1 písm. a) tr. ř., neboť důvod, pro který bylo nařízeno, pominul.*)

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1999 sp. zn. 5 To 50/99)

Ke stížnosti městského státního zástupce v Praze a obžalované M. Ch. zrušil Vrchní soud v Praze usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 1. 1999 sp. zn. 10 T 45/93 a znovu rozhodl tak, že se zajištění majetku obžalovaného k uspokojení nároku poškozeného – Městské části Praha 1 zrušuje.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením ze dne 5. 1. 1999 sp. zn. 10 T 45/93 Městský soud v Praze k návrhu obžalované M. Ch. na zrušení zajištění části majetku k uspokojení nároku poškozeného, a to obytného domu v P. se stavební parcelou, jejichž je registrovanou vlastníci, rozhodl tak, že podle § 48 odst. 2 tr. ř. částečně návrhu obžalované na zrušení usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 7. 1992 sp. zn. 1 Nt 72/92 vyhověl, a to pouze v tom směru, že se zrušuje bod 4 předmětného usnesení, kterým bylo obžalované příkázáno zdržet se užívání a využívání nemovitosti. Návrh na celkové zrušení tohoto rozhodnutí zamítl. Své rozhodnutí odůvodnil úvahou, že správně byl zajištěn popsáný majetek a obžalované uloženy výše konkretizované povinnosti pod body 1. – 4. usnesení, jímž došlo k zajištění majetku. Městský soud však při svém rozhodnutí zohlednil dobu, po kterou je proti obžalované vedeno trestní stíhání, aniž by bylo pravomocně rozhodnuto, a máje na zřeteli pravidlo, že každý majetek má mít svého vlastníka, který je povinen jej řádně spravovat, a zásadu presumpce neviny uzavřel, že je třeba zrušit povinnost vymezenou pod bodem 4 výchozího usnesení, tj. povinnost zdržet se užívání a využívání nemovitosti. Tento závěr odůvodnil tím, že není možno požadovat, aby vlastník nemovitosti byl zcela omezen na všech svých právech. Povinnosti uložené obžalované pod body 1. – 3. usnesení, jímž byl majetek zajištěn, shledal nadále opodstatněnými a v tomto rozsahu návrh obžalované zamítl.

Proti usnesení podali v zákonné lhůtě (§ 143 odst. 1 tr. ř.) stížnost městský státní zástupce v Praze i obžalovaná M. Ch.

*) Poznámka redakce: Ústavním nálezem Pl.ÚS 6/2000 ze dne 31. 1. 2001 bylo ustanovení § 44 odst. 2 tr. ř. zrušeno dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů.

Městský státní zástupce vyslovil v písemném odůvodnění podané stížnosti zásadní nesouhlas s napadeným rozhodnutím, neboť jím městský soud podle jeho přesvědčení popřel vlastní účel a smysl původního rozhodnutí. Stěžovatel připomněl, že obžalovaná je stíhána za to, že nemovitosti získala trestnou činností, a v rozporu s tím, aniž by bylo o obžalobě rozhodnuto, soud hodnotil jako správné, aby obžalovaná pobírala v podstatě z předmětu trestné činnosti nemalé výnosy a užitky. V situaci, kdy je obžalovaná stíhána pro mimořádně závažnou trestnou činnost majetkového charakteru, jejímž předmětem je mimo jiné i uvedená nemovitost, považoval státní zástupce za zcela nesprávnou úvahu soudu, že nemůže bránit obžalované užívat nemovitost, když pro její získání je doposud trestně stíhána. Navrhoval, aby Vrchní soud v Praze zrušil napadené usnesení i v té části, kdy městský soud zrušil omezení jednání obžalované spočívající v příkazu zdržet se užívání a využívání nemovitosti, a aby návrh obžalované i v této části zamítl.

Obžalovaná M. Ch. v písemném odůvodnění stížnosti namítala, že nevyhověl-li městský soud jejímu návrhu na zrušení zajištění majetku zcela, není jeho rozhodnutí důsledné a nadále porušuje její základní právo vlastnit majetek. Městský soud se podle jejího názoru nevypořádal ani s okolností, zda ji považuje za vlastníka či nikoliv. Pokud by soud pochyboval o vlastnictví obžalované k předmětné nemovitosti, není možné, aby touto nemovitostí byly zajištěny nároky poškozených. Obžalovaná proto žádala, aby vrchní soud jednoznačně uvedl, zda by v případě, že by obžalovanou nepovažoval za vlastníka nemovitosti, mohlo dojít k zajištění majetku. Stěžovatelka upozorňovala, že současná praxe trestního řízení při zajištění majetku podle § 47 odst. 1 tr. ř. je v rozporu s ustanovením čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Obžalovaná navrhovala, aby vrchní soud napadenou část usnesení městského soudu zrušil a sám rozhodl tak, že zmíněné usnesení Městského soudu v Praze zrušuje v celém rozsahu.

Vrchní soud v Praze podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal z podnětu podaných stížností správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž mohli stěžovatelé podat stížnost, a řízení předcházející napadenému usnesení a dospěl k následujícím závěrům:

Z obsahu spisového materiálu vyplývá, že o zajištění nároku poškozeného bylo rozhodnuto v situaci, kdy bylo proti obžalované M. Ch. vedeno trestní stíhání mimo jiné pro trestné činy podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. a padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., jichž se měla dopustit tím, že dne 30. 9. 1991 u podniku B. v P. uplatnila na základě padělaných a pozměněných listin v restitučním řízení nárok na vlastnictví obytného domu s přílehlou zahradou v P. Tyto jí byly vráceny a převedeny do jejího vlastnictví smlouvou uzavřenou dne 27. 1. 1992 a obžalovaná tak nabyla majetek v hodnotě nejméně 7 740 226 Kč. Usnesením městského prokurátora v Praze ze dne 17. 6. 1992 sp. zn. Kv 111/92 ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 14. 7. 1992 sp. zn. 1 Nt 72/92 byl podle § 47 odst. 1 tr. ř. zajištěn obytný dům v P., který byl rozhodnutím

Č. 12

notářství v P. registrován jako vlastnictví obžalované, přičemž zajištění uvedeného majetku spočívalo v povinnosti obžalované ve vztahu k uvedené nemovitosti 1. zdržet se úkonů směřujících k převodu vlastnického práva na další subjekty na základě kupní, darovací nebo směnné smlouvy, 2. zdržet se úkonů směřujících k využití nemovitosti pro účel zajištění pohledávek, 3. zdržet se uzavírání smluv o zřízení věcného břemene k nemovitosti a jakékoliv další dispozice s nemovitostí, 4. zdržet se užívání a využívání nemovitosti, neboť zde byla důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného – tehdy čsl. státu – na náhradu škody způsobené trestným činem bude zmařeno.

Podle § 47 odst. 1 tr. ř., je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až do pravděpodobné výše škody zajistit na majetku obviněného. Zajištění práv poškozeného na majetku obviněného posiluje postavení poškozeného, který může podle § 43 odst. 2 tr. ř. uplatňovat nárok na náhradu škody, jež mu byla způsobena trestným činem, a jen za této situace má své opodstatnění.

Senát městského soudu v hlavním líčení dne 14. 6. 1994 rozhodl o uplatnění nároku na náhradu škody poškozeným – Městská část v P. 1 tak, že podle § 44 odst. 2 tr. ř. účast poškozeného nepřipustil. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 11. 1995 sp. zn. 5 To 93/95 bylo rozhodnuto o vyloučení soudce – předsedy senátu JUDr. M. H. z vykonávání úkonů trestního řízení, jež je vedeno proti obžalované M. Ch., věc byla přidělena předsedovi senátu JUDr. J. H. a v důsledku změny sestavení senátu bylo hlavní líčení provedeno znovu. Stávající senát městského soudu nerozhodl v souladu s ustanovením § 44 odst. 2 tr. ř. formálně správně o účasti poškozeného, významná je však v této souvislosti protokolace v hlavním líčení dne 20. 4. 1998, kdy předseda senátu oznámil, že „městský soud v plném rozsahu respektuje rozhodnutí předcházejícího senátu o vyloučení poškozených z trestního řízení, neboť ze zákonných důvodů nemůže jinak postupovat“. Tento úkon nelze vyložit jinak, než že městský soud i v tomto stadiu řízení rozhodl o účasti poškozeného v trestním řízení záporně (je zřejmé, že jde o názor senátu – srovnej městský soud respektuje, který se týká vyloučení poškozených, tj. záporné stanovisko k účasti poškozených v trestním řízení). Třebaže by bylo jisté možno polemizovat o věcné správnosti tohoto postupu soudu, který se údajně opírá o zákonné důvody, které ale nebyly konkretizovány (praxe soudů při řešení této otázky není jednotná, v daném případě je pak jisté významnou okolností poznatek, že na předchozím rozhodnutí participoval vyloučený soudce, že se zde neuplatní zásada zákazu reformace in peius apod.), není však smyslem tohoto rozhodnutí zabývat se správností úvah, které městský soud k prezentaci vyjádřeného názoru vedly. Relevantní v daných souvislostech je, že je nutno učinit závěr, že městský soud rozhodl ve smyslu § 44 odst. 2 tr. ř. záporně o účasti poškozeného v trestním řízení. V důsledku takového rozhodnutí poškozený již v dalším řízení nemůže vystupovat jako strana a vykonávat v něm práva uvedená v § 43 odst. 1, 2 tr. ř. Za dané situace tedy poškozený ne-

Č. 12

může v trestním řízení účinně uplatňovat nárok na náhradu škody způsobené trestným činem (což samozřejmě nevylučuje, aby poškozený uplatnil nárok na náhradu škody v řízení občanskoprávním).

Nemůže-li poškozený v trestním řízení uplatnit nárok na náhradu škody způsobené trestným činem, pozbývá svého opodstatnění i procesní institut zajišťující toto jeho právo. Z dílky ustanovení § 47 odst. 1 tr. ř. i § 48 tr. ř. (zrušení zajištění) vyplývá, že zajištění nároku poškozeného na majetku obviněného je institutem trestního řízení, jeho vznik, trvání i zrušení jsou vázány toliko na důvody odvíjející se od skutečností významných pro trestní stíhání. Vyvodit nelze žádné opodstatnění existence jeho trvání se zřetelem k výsledkům jiných druhů řízení (v konkrétním případě občanskoprávní řízení). Záporné rozhodnutí soudu o účasti poškozeného v trestním řízení s sebou nese jediný možný závěr, a to závěr o nutnosti zajištění zrušit podle § 48 odst. 1 písm. a) tr. ř., protože důvod, pro který bylo nařízeno, pominul.

Pro úplnost vrchní soud dodává, že úvahy městského soudu prezentované v odůvodnění napadeného usnesení nesdílí, nemá je za správné a přesvědčivé, pro rozhodnutí v posuzované věci však nebyly významné. Stejně tak vrchní soud nesouhlasí s námitkami obsaženými v písemném odůvodnění stížnosti obžalované. Ač to taktéž není v daných souvislostech důležité, připomíná, že majetkem obviněného, který by mohl být zajištěn podle § 47 tr. ř., nejsou sice věci získané trestným činem – např. věci zpronevěřené nebo odcizené, zajistit nárok poškozeného rozhodnutím podle § 47 odst. 1 tr. ř. lze však na nemovitostech, které obviněný měl získat trestným činem podvodu podle § 250 tr. zák. spáchaným vůči poškozenému a které byly zapsány jako majetek obviněného (srov. rozh. č. 15/1999 Sb. rozh. tr.).

Vrchní soud z vyložených důvodů zrušil podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. ke stížností městského státního zástupce v Praze i obžalované M. Ch. napadené usnesení v celém rozsahu a nově rozhodl tak, jak je ve výroku tohoto usnesení uvedeno. Vrchní soud zrušil napadené usnesení i ke stížnosti městského státního zástupce v Praze podané v neprospěch obžalované (nezamítl ji jako nedůvodnou), když tak zohlednil jeho odlišné postavení mezi osobami oprávněnými podat stížnost (§ 142 odst. 1, část věty za středníkem, tr. ř.).

I. Z ustanovení § 266 odst. 7 tr. ř., podle kterého není přípustná stížnost pro porušení zákona proti rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona, rovněž vyplývá, že tímto mimořádným opravným prostředkem nelze napadnout již předtím stížností pro porušení zákona napadené pravomocné rozhodnutí, s výjimkou té jeho části, která se týkala jiné osoby, než původní stížnost pro porušení zákona, a vyjma případu, kdy původní stížnost pro porušení zákona proti tomuto rozhodnutí byla účinně vzata zpět.

II. Novou stížnost pro porušení zákona lze však podat proti novému pravomocnému rozhodnutí v téže věci, pokud byla věc rozhodnutím o stížnosti pro porušení zákona přikázána k novému projednání a rozhodnutí.

III. Podle ustanovení § 30 odst. 2 zák. č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, lze stížností pro porušení zákona napadat jen ta rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona, která byla vydána v době od 25. 2. 1978 do 1. 1. 1990.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 12. 1999 sp. zn. 7 Tz 188/99)

Nejvyšší soud České republiky zamítl stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného proti rozsudku Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1993 sp. zn. Tzv 15/93.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 byl obviněný L. S. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák., kterého se podle výroku citovaného rozsudku dopustil tím, že dne 5. 2. 1985 do 11.00 hod. nenastoupil k výkonu jedenadvacetidenního vojenského cvičení u VÚ P., jak mu bylo stanoveno v povolávacím rozkaze, a neučinil tak ani do 24 hodin po lhůtě v něm stanovené, ač tento dne 17. 1. 1985 řádně na OVS K. převzal. Za tento trestný čin byl obviněnému podle § 269 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání dvaceti měsíců. Podle § 39a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. byl obviněný pro výkon uloženého trestu zařazen do první nápravně výchovné skupiny.

Rozsudek nabyl právní moci dne 26. 4. 1985.

Dne 6. 5. 1985 nastoupil obviněný výkon trestu odnětí svobody. Usnesením Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 14. 5. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 bylo rozhodnuto o účasti obviněného na amnestii prezidenta republiky ze dne 8. 5. 1985 a podle čl. I. písm. c) této amnestie byla obviněnému z trestu odnětí svobody v trvání dvaceti měsíců, který mu byl uložen rozsudkem Vojenského obvodového soudu

v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85, prominuta část trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 4. 6. 1985. Z výkonu trestu odnětí svobody byl obviněný propuštěn dne 6. 1. 1986.

Vrchní soud v Praze rozhodl rozsudkem ze dne 29. 6. 1993 sp. zn. Tzv 15/93 ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor proti rozsudku Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 tak, že rozsudkem Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85, byl v neprospěch obviněného porušen zákon v ustanoveních § 23 odst. 1 a § 31 odst. 1 tr. zák. Citovaný rozsudek Vojenského soudu v Olomouci zrušil ve výroku o trestu a současně zrušil další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a při nezměněném výroku o vině z rozsudku Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zák. upustil od potrestání obviněného.

Proti rozsudku Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 a rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1993 sp. zn. Tzv 15/93 podal ministr spravedlnosti České republiky stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného, a to i z důvodu uvedeného v § 30 odst. 2 zák. č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů.

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti uvedl, že Vojenský obvodový soud v Olomouci a následně ani Vrchní soud v Praze se důsledně neřídily ustanoveními § 2 odst. 6 tr. ř. a § 1 odst. 2 zák. č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen reh. zák.). Ministr spravedlnosti je toho názoru, že jak Vojenský obvodový soud v Olomouci (dále jen obvodový soud), tak i Vrchní soud v Praze (dále jen vrchní soud) rozhodující o stížnosti pro porušení zákona, nezohlednily ve světle právních garancí Všeobecné deklarace lidských práv zejména ustanovení jejího čl. 18, podle kterého má každý právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Podle názoru ministra spravedlnosti svoboda vyznání, zaručená tímto mezinárodním dokumentem, měla v pojetí vnitrostátních předpisů pouze formální charakter, neboť při jejich skutečném výkonu se oprávněný subjekt dostal do rozporu s trestním zákonem, který ji fakticky popíral. Ministr spravedlnosti je toho názoru, že i když vrchní soud rozhodoval ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor, aplikace ustanovení § 30 odst. 2 reh. zák. je absolutním a ničím neomezeným průlomem do zásady vyjádřené v ustanovení § 266 odst. 7 tr. ř.

V petitu stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 byl ve výroku o vině ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1993 sp. zn. Tzv 15/93 porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. v neprospěch obviněného L. S. Dále navrhl, aby rozsudek Vojenského obvodového soudu v Olomouci ve výroku o vině ve spojení

s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1993 sp. zn. Tzv 15/93 zrušil a zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozsudky obsahově navazující a dále aby postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Dříve, než bylo možno přistoupit k přezkoumání trestní věci obviněného na základě podané stížnosti pro porušení zákona ve smyslu § 267 odst. 1 tr. ř., bylo nutno se zabývat otázkou, zda nebyla stížnost pro porušení zákona podána neoprávněně.

Podle § 266 odst. 7 tr. ř. není proti rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona stížnost pro porušení zákona přípustná.

V souvislosti s trestní věcí obviněného je nutno poukázat na skutečnost, že obviněný byl uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák. Tento trestný čin je uveden v § 4 písm. e) reh. zák. V ustanovení § 6 cit. zákona je také stanovena lhůta dvou let, ve které bylo možno podat návrh na přezkumné řízení, a to nejpozději do dvou let od účinnosti tohoto zákona, tj. do 1. 7. 1992. Obviněný zaslal obvodnímu soudu žádost o soudní rehabilitaci, avšak již po marném uplynutí zákonem stanovené lhůty. Usnesením Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 18. 11. 1992 sp. zn. 4 Rtv 40/92 nebylo obviněnému povoleno navrácení lhůty k podání návrhu na soudní rehabilitaci. Na takto vzniklou situaci reagoval generální prokurátor České republiky podáním stížnosti pro porušení zákona, která byla Vrchnímu soudu v Praze doručena dne 27. 5. 1993.

Generální prokurátor České republiky podal stížnost pro porušení zákona podle § 266 odst. 1 tr. ř. a § 30 odst. 2 reh. zák., a to proti rozsudku Vojenského obvodového soudu v Olomouci sp. zn. 4 T 52/85. V odůvodnění této stížnosti pro porušení zákona poukazuje mj. také na to, že dle jeho názoru nelze ve výroku o vině spatřovat pochybení, neboť obviněný nenastoupil byt z důvodů náboženského přesvědčení vojenské cvičení a na tomto závěru nemění nic ani ta skutečnost, že v uvedené době (myšleno v roce 1985) neměl obviněný možnost konat branou povinností alternativním způsobem. Z výše uvedeného důvodu mohl tedy volit obviněný pouze z varianty vzepřít se svému svědomí a nastoupit na cvičení, nebo porušit zákon a respektovat své přesvědčení, a to i za cenu trestního postihu. V návaznosti na shora uvedené poukázal generální prokurátor i na skutečnosti plynoucí z čl. 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který však nelze posuzovat izolovaně, ale je nutno brát v této souvislosti v úvahu i to, že by z tohoto ustanovení nevyplývalo, že by smluvní stát byl povinen tolerovat odmítnutí vojenské služby z důvodů svědomí. Generální prokurátor poukázal také na ustanovení čl. 8 odst. 3 písm. c) alinea (ii), ze které dle jeho názoru je zřejmé, že sám Pakt předpokládá, že v některých smluvních zemích se odmítnutí vojenské služby na základě přesvědčení uznává a v některých nikoli. V závěru stížnosti pro porušení zákona generální prokurátor uvedl, že obviněný nevyužil lhůty k podání návrhu na soudní rehabilitaci a jeho žádost o navrácení lhůty byla důvodně zamítnuta, a „nápravu proto lze sjednat jen cestou stížnosti pro porušení zákona“.

Vrchní soud v Praze, který rozhodoval o podané stížnosti pro porušení zákona v odůvodnění svého rozhodnutí poukázal také na to, že trestný čin, pro který byl obviněný uznán vinným, je uveden v § 4 písm. e) reh. zák. a podléhal přezkumnému řízení a je nepochybné, že kdyby k němu došlo, výrok o trestu by ve smyslu 14 odst. 1 písm. f) reh. zák. neobstál. S odvoláním na zákon o soudní rehabilitaci a výkladem ustanovení § 23 odst. 1 a § 31 odst. 1 tr. zák. dospěl vrchní soud k závěru, že při nezměněném výroku o vině jsou dány podmínky pro použití ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) tr. zák., a upustil od potrestání obviněného.

S ohledem na charakter rozhodnutí vrchního soudu je zřejmé, že vrchní soud přezkoumával napadené rozhodnutí (rozsudek Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85) ve smyslu ustanovení § 267 odst. 1 tr. ř., tj. přezkoumal správnost výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo, a zjistil, že zákon byl porušen. Byl tedy důsledně uplatněn revizní princip, jak stanoví zákon.

Výjimkou ze zásady, že proti rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona není stížnost pro porušení zákona přípustná (§ 266 odst. 7 tr. ř.), je ustanovení § 30 odst. 2 reh. zák., které uvádí, že generální prokurátor je povinen podat stížnost pro porušení zákona, jestliže přezkoumáním zjistí, že k porušení zákona došlo z důvodů uvedených v ustanovení § 1.

V souvislosti s výše uvedeným je také nutno konstatovat, že novou stížnost pro porušení zákona lze podat proti novému pravomocnému rozhodnutí v téže věci, pokud byla věc Nejvyšším soudem po zrušení původního rozhodnutí vrácena k novému projednání a rozhodnutí. V trestní věci obviněného je však stížností pro porušení zákona napadeno rozhodnutí soudu, které bylo již přezkoumáváno v řízení o stížnosti pro porušení zákona, a samotný rozsudek vrchního soudu, kterým tento rozhodl o stížnosti pro porušení zákona.

Nejvyšší soud se neztotožnil s námitkami ministra spravedlnosti České republiky vyslovenými ve stížnosti pro porušení zákona. Nelze souhlasit s argumentací, že důvodnost stížnosti pro porušení zákona je dána i tím, že v mezidobí došlo ke změně subjektu, který stížnost pro porušení zákona podává, a že průlom do zásady vyjádřen v ustanovení § 266 odst. 7 tr. ř. je z hlediska ustanovení § 30 odst. 2 reh. zák. absolutní a ničím neomezený, a to s přihlédnutím k ustanovení § 1 reh. zák.

Stížnost pro porušení zákona byla podána v roce 1993, tedy poté, co již byl účinným zák. č. 119/1990 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a subjekt, který byl oprávněn stížnost pro porušení zákona podat, toto také učinil, když stížnost pro porušení zákona podal nejen s odkazem na ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř., ale také dovolává se ustanovení § 30 odst. 2 reh. zák.

Smyslem ustanovení § 30 odst. 2 reh. zák. bylo umožnit podání stížnosti pro porušení zákona i do těch rozhodnutí, kde Nejvyšší soud věc rozhodoval ke stížnosti pro porušení zákona v době od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 a těmito rozhodnutími

došlo k porušení zákona z důvodů uvedených v § 1 reh. zák. Odkazem na ustanovení § 30 odst. 2 reh. zák. však již nelze napadat ta rozhodnutí, která byla vydána po době takto v reh. zák. vymezené.

Stížnost pro porušení zákona je mimořádným opravným prostředkem a je průlomem do právní moci rozhodnutí. Ztotožněním se s názorem ministra spravedlnosti, vyjádřeným ve stížnosti pro porušení zákona o možnosti absolutního a ničím neomezeného průlomu do zásady vyjádřené v § 266 odst. 7 tr. ř. z pohledu § 30 odst. 2 reh. zák., by znamenalo absolutní popření výše uvedené zásady a negaci právní stability rozhodnutí, kterými bylo již rozhodnuto ve věcech, v nichž byla stížnost pro porušení zákona podána také z důvodů uvedeného v § 30 odst. 2 reh. zák., a věc nebyla Nejvyšším soudem, resp. Vrchním soudem v Praze, po zrušení vrácena soudu nižšího stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Závěrem lze k podané stížnosti pro porušení zákona a projednávané problematice uvést, že ustanovení § 266 odst. 7 tr. ř. se nebude vztahovat na případ pravomocného rozhodnutí, které bylo vydáno v novém řízení v téže věci po předchozím rozhodnutí Nejvyššího soudu, kterým bylo ke stížnosti pro porušení zákona rozhodnutí ve věci zrušeno a příslušnému orgánu činnému v trestním řízení přikázáno, aby věc znovu projednal a rozhodl. Z logiky věci vyplývá, že se již nejedná o totéž rozhodnutí, které bylo dříve přezkoumáváno a o kterém bylo také již k podané stížnosti pro porušení zákona rozhodnuto, ale že jde o jiné rozhodnutí, proti němuž lze stížnost pro porušení zákona podat. Stížnost pro porušení zákona lze rovněž tak podat ve věci, i proti té části rozhodnutí, která byla již předmětem stížnosti pro porušení zákona, týká-li se jiného obviněného, pokud vůči němu v původním řízení o stížnosti pro porušení zákona neaplikoval Nejvyšší soud ustanovení § 261 tr. ř.

Vrchní soud se ve svém rozhodnutí vyjádřil k problematice, zda rozsudkem Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 11. 4. 1985 sp. zn. 4 T 52/85 byl porušen zákon, a to v celém rozsahu revizního principu, tedy i za použití ustanovení reh. zákona.

Z uvedeného revizního principu a zákazu podání stížnosti pro porušení zákona proti rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona vyplývá, že v rozsahu, v němž bylo rozhodnuto o stížnosti pro porušení zákona, není možno podat stížnost pro porušení zákona proti takovému rozhodnutí Nejvyššího soudu (vrchního soudu), ale ani proti pravomocnému původnímu rozhodnutí, které bylo již touto stížností pro porušení zákona napadeno.

Nejvyšším soudem bylo shora podrobněji rozvedeno, jaké úkony byly v této trestní věci obviněného činěny a jaká rozhodnutí vydána, pro větší přehlednost nedůvodnosti podané stížnosti pro porušení zákona.

Nejvyšší soud na základě shora uvedených skutečností dospěl k závěru, že stížnost pro porušení zákona byla podána neoprávněně, a proto ji zamítl podle ustanovení § 268 odst. 1 tr. ř. per analogiam.

V řízení o zhlazení odsouzení je soud vázán pravomocným rozhodnutím o účasti odsouzeného na amnestii prezidenta republiky, kterou mu byl prominut trest s účinkem, že se na něho hledí, jako by odsouzen nebyl, neboť nejde o posouzení viny ve smyslu § 9 odst. 1, in fine, tr. ř.

I když k takovému odsouzení nelze přihlížet jako k formální právní skutečnosti, ještě to nebrání soudu, aby se v řízení o zhlazení v rámci hodnocení způsobu života odsouzeného zabýval i tou skutečností, že ve lhůtách uvedených v ustanovení § 69 odst. 1 tr. zák. se dopustil jednání, které je neslučitelné s vedením řádného života.

(Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 4. 2000 sp. zn. 8 To 147/2000)

Krajský soud v Brně zrušil k stížnosti odsouzeného V. Z. usnesení Městského soudu v Brně ze dne 20. 3. 2000 sp. zn. 6 Nt 114/99 a podle § 69 odst. 1 písm. a) tr. zák. zhlazil odsouzení z rozsudku Okresního soudu Brno – venkov ze dne 2. 11. 1965 sp. zn. 2 T 2049/65 k trestu odnětí svobody v trvání tří roků, z rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 2. 9. 1971 sp. zn. 6 T 81/71 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 10. 11. 1971 sp. zn. 9 To 563/71 k trestu odnětí svobody v trvání čtyř a půl roku, z rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 26. 6. 1978 sp. zn. 2 T 74/78 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 22. 9. 1978 sp. zn. 3 To 368/78 k trestu odnětí svobody v trvání čtrnácti měsíců a z rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 30. 5. 1985 sp. zn. 4 T 105/85 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 3. 7. 1985 sp. zn. 8 To 235/85 k trestu odnětí svobody v trvání osmi roků.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením Městského soudu v Brně ze dne 20. 3. 2000 sp. zn. 6 Nt 114/99 bylo rozhodnuto tak, že se nezahlazují odsouzenému V. Z. odsouzení, která jsou shora uvedena. K žádosti odsouzeného soud prvního stupně zjistil, že nejdelší uložený trest odsouzený vykonal dne 22. 1. 1990 (na základě rozhodnutí o osvědčení ve lhůtě podmíněného propuštění, když podmíněně propuštěn byl odsouzený právě dne 22. 1. 1990). Dále soud prvního stupně zjistil, že v desetileté lhůtě potřebné pro zhlazení odsouzení (§ 69 odst. 1 písm. a) tr. zák.) odsouzený nevedl řádný život, neboť se dne 24. 8. 1995 dopustil trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. Tímto trestným činem byl pravomocně uznán vinným rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 1. 10. 1996 sp. zn. 9 T 79/96. Stran uvedeného odsouzení bylo následně soudem pravomocně rozhodnuto, že je odsouzený účasten amnestie prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998, a byl mu prominut celý trest odnětí svobody s účinkem, že se na něho hledí, jako by nebyl odsouzen.

Soud prvního stupně poukázal na to, že rozhodnutí o použití amnestie (ze dne 7. 5. 1998) nerespektovalo čl. IV. rozhodnutí o amnestii ze dne 3. 2. 1998, nebyla splněna zákonná podmínka tam uvedená, totiž že odsouzený v posledních deseti letech přede dnem rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii nebyl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin. S poukazem na výše uvedené soud prvního stupně žádosti odsouzeného o zahlazení nevyhověl.

Proti usnesení podal včas stížnost odsouzený. Poukazuje na nutnost dosáhnout zahlazení svých odsouzení, neboť jako osoba trestaná nemá šanci získat zaměstnání. S poukazem na délku doby uplynulé od posledního výkonu trestu, jakož i charakter dopravní nehody, pro kterou byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody, domáhá se nápravy, tedy zahlazení svých odsouzení.

Z podnětu podané stížnosti přezkoumal krajský soud napadené usnesení i řízení, které mu předcházelo (§ 147 odst. 1 tr. ř.), a zjistil následující:

Pravdu má napadené usnesení v tom, že způsob života odsouzeného je nutno zkoumat ve smyslu § 69 odst. 1 písm. a) tr. zák. v zákonné desetileté lhůtě, která počala běžet dne 22. 1. 1990. V tomto směru jsou závěry napadeného usnesení naprosto správné. Nicméně další závěr, týkající se hodnocení charakteru odsouzení Městského soudu v Brně podle sp. zn. 9 T 79/96, jako překážky, bránící kladnému rozhodnutí o zahlazení stávajících odsouzení ve věci, nelze již akceptovat, neboť nemá oporu v zákoně. Pravomocným usnesením Městského soudu v Brně ze dne 7. 5. 1998 sp. zn. 9 T 79/96 bylo rozhodnuto, že odsouzený je účasten amnestie prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998, a podle čl. II odst. 2 písm. a) rozhodnutí prezidenta republiky o této amnestii byl mu prominut celý trest odnětí svobody v trvání čtyř měsíců s účinkem, že se na něho hledí, jako by odsouzen nebyl. Byť nebyly splněny podmínky pro použití amnestie prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998 vzhledem ke znění čl. IV odst. 1 písm. a) znění amnestie (odsouzený byl v době deseti roků před vyhlášením zmíněné amnestie ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin), nutno na uvedené rozhodnutí nahlížet jako na pravomocné rozhodnutí se všemi právními důsledky. Uvedenou nesprávnost pravomocného rozhodnutí by bylo možno napravit pouze cestou mimořádného opravného prostředku, tj. řízení podle § 266 a násl. tr. ř. Ani taková náprava však není možná. Šlo by totiž o stížnost pro porušení zákona podanou v neprospěch odsouzeného, kde je nutno zachovat zákonnou šestiměsíční lhůtu od právní moci napadeného rozhodnutí ve smyslu § 272 tr. ř. Uvedená lhůta však již marně uplynula dnem 12. 12. 1998, když zmíněné rozhodnutí je v právní moci od 12. 6. 1998. Je tedy nutno vycházet z toho, že rozhodnutí o použití amnestie je právně relevantní rozhodnutí se všemi následky z toho plynoucími, tedy i tím, že na odsouzeného Z. se stran tohoto odsouzení hledí, jako by odsouzen nebyl.

Navíc je nutno dodat, že fikce zahlazení zmíněného odsouzení by se uplatnila ve věci, i pokud by nebylo rozhodnuto o použití amnestie. Ve věci Městského soudu v Brně sp. zn. 9 T 79/96 totiž zkušební doba uplynula dnem 5. 1. 1999. Ke dni 5. 1.

2000 by muselo být rozhodnuto o osvědčení odsouzeného. Pokud tomu tak učiněno nebylo, ve smyslu § 60 odst. 3 tr. zák. se pak má zato, že se podmíněně odsouzený osvědčil.

Vzhledem k tomu, co je uvedeno shora, není možno dospět k závěru, že ve lhůtě potřebné pro zahlazení odsouzení se dopustil V. Z. trestné činnosti, pro kterou byl pravomocně odsouzen. Nebylo potom ani zjištěno, že by v uvedené lhůtě nežil řádně, jak z příslušných zpráv vyplývá. Ostatně ani odůvodnění napadeného usnesení neargumentuje jinou skutečností než právě nesprávným zhodnocením charakteru odsouzení pod sp. zn. 9 T 79/96 Městského soudu v Brně. Za popsaného stavu nezjistil krajský soud žádný důvod, proč by nemohlo být vyhověno žádosti odsouzeného o zahlazení jeho odsouzení, neboť byly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 69 odst. 1 písm. a) tr. zák. Proto bylo napadené usnesení z podnětu podané stížnosti zrušeno a bylo rozhodnuto tak, jak je ve výroku tohoto rozhodnutí uvedeno.

Trestní řád ani žádný jiný právní předpis nestanoví lhůtu, ve které ustanovený obhájce může nejpozději uplatnit vůči státu svůj procesní nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů (§ 151 odst. 2, 3 tr. ř.).

Proto až do doby, než je k návrhu obhájce rozhodnuto o uplatněném nároku, nemůže dojít k jeho promlčení ani ve smyslu § 100 a násl. obč. zák.

(1. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 6. 2000 sp. zn. 3 Torz 1/2000)

(2. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1999

sp. zn. 3 To 89/99)

1. Vrchní soud v Olomouci zrušil k stížnosti obhájce JUDr. R. M. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 5. 2000 sp. zn. Rt 132/93 a soudu prvního stupně uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 5. 2000 sp. zn. Rt 132/93 tento soud rozhodl tak, že podle § 151 odst. 2 tr. ř. zamítl návrh obhájce JUDr. R. M. na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů. Své rozhodnutí opřel o zjištění, že obhájce sice poskytl právní pomoc v rozsahu dvou úkonů, za kterou požadoval proplatit částku 1260 Kč, avšak s ohledem na to, že jeho nárok je již promlčen, mu jej nemohl přiznat.

Proti uvedenému usnesení podal obhájce JUDr. R. M. ve lhůtě uvedené v ustanovení § 143 odst. 1 tr. ř. stížnost, v níž namítl, že právo obhájce na náhradu nákladů trestního řízení proti státu je institutem trestního procesního práva a že tento speciální právní předpis žádné ustanovení o promlčení nemá, tedy zejména neupravuje promlčení uvedeného nároku. V dané situaci je sporné, zda lze aplikovat ustanovení občanského zákoníku o promlčecí lhůtě, neboť nárok obhájce není občanskoprávním vztahem. Rovněž tak namítá, že případným promlčením práva toto právo nezaniká a že se k němu přihlídně jen k námitce dlužníka. V daném případě však nebyla námitka promlčení vznesena a jestliže ustanovení § 151 odst. 2 tr. ř. zakládá nárok obhájce vůči státu, musela by námitka promlčení být relevantně vznesena orgánem, který má v této souvislosti právo za Českou republiku vystupovat. Tímto orgánem však není soud či jiný orgán činný v trestním řízení, který o odměně rozhoduje ve smyslu § 151 odst. 3 tr. ř. Stěžovatel v závěru navrhl, aby odvolací soud napadené usnesení zrušil a přiznal mu odměnu ve výši 1260 Kč.

Na základě podané stížnosti přezkoumal Vrchní soud v Olomouci správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení napadenému usnesení předcházející, a shledal stížnost důvodnou.

Především je třeba uvést, že podle názoru Vrchního soudu v Olomouci je vztah obhájce a státu, založený opatřením soudu o ustanovení obhájce v trestním řízení, vztahem sui generis, kdy stát nevystupuje v roli klienta. Tento zvláštní vztah je upraven zákonem č. 141/1961 Sb. (trestní řád) a z uvedeného důvodu na něj nelze aplikovat ustanovení § 1 odst. 2 zák. č. 40/1964 Sb. (občanský zákoník). Je sice pravda, že nárok obhájce na odměnu a náklady obhajoby je majetkovým právem, nicméně je nutno vzít v úvahu, že základní zásadou občanského zákoníku zakotvenou v ustanovení § 2 odst. 2 je zásada rovného postavení účastníků. V daném případě však vztah obhájce a soudu v trestním řízení rovnoprávný není a nelze tedy ani dovodit, že soud je v tomto řízení v postavení dlužníka (jako zástupce státu). Výše uvedené skutečnosti mají za následek mimo jiné i to, že na nárok obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů podle § 151 odst. 2 tr. ř. nelze aplikovat ustanovení § 100 a násl. obč. zák. stran promlčení. Účelovost konstrukce soudu prvního stupně ohledně aplikace institutu promlčení je zřejmá již z toho, že na promlčecí lhůtu tří roků (tedy promlčecí dobu zakotvenou v § 101 obč. zák.) současně vztahuje i ustanovení § 60 odst. 1 tr. ř. ohledně počátku běhu této lhůty.

Trestní řád přitom upravuje výlučně postup orgánů činných v trestním řízení a tento speciální právní předpis žádné ustanovení o promlčení nároku obhájce (který v § 151 odst. 2 tr. ř. upravuje) nemá. Nelze rovněž přehlédnout samotnou konstrukci institutu promlčení, jak je tento upraven ve zmíněném ustanovení § 100 obč. zák. Podle tohoto ustanovení se právo promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené, a k promlčení soud přihlídně jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat. V daném případě však je nutno konstatovat, že soud prvního stupně, který rozhoduje v trestním řízení podle § 151 odst. 3 tr. ř., není v postavení dlužníka a není ani oprávněn námitku promlčení ve věci, kde sám rozhoduje, vznášet.

Dále je třeba uvést, že z dikce ustanovení § 151 odst. 2 tr. ř. nevyplývá, že právní nárok obhájce, který byl obviněnému ustanoven, vzniká až rozhodnutím soudu podle ustanovení § 151 odst. 3 tr. ř. (tedy rozhodnutím o výši odměny a hotových výdajů), nýbrž toto ustanovení je třeba vyložit tak, že tento nárok obhájce na odměnu vzniká již okamžikem poskytnutí právní pomoci. V důsledku toho pak podle ustanovení § 151 odst. 3 tr. ř. nerozhoduje soud o tom, zda obhájce má či nemá nárok na odměnu za poskytnutou právní pomoc, ale rozhoduje toliko o rozsahu poskytnuté právní pomoci a v závislosti na tom pak o výši odměny a náhradě hotových výdajů. Přitom ani nepřezkoumává kvalitu úkonů poskytnuté právní pomoci, nýbrž toliko správnost účtování úkonů právní pomoci.

Vrchní soud v Olomouci tedy uzavírá, že na práva a povinnosti vyplývající ze vztahu ustanoveného obhájce a soudu nelze aplikovat ustanovení občanského zákoníku, a proto mimo jiné soud nemůže ani zamítnout návrh obhájce na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů z důvodu promlčení nároku obhájce.

2. Krajský soud v Českých Budějovicích zrušil usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 1. 1999 sp. zn. 21 T 205/94 a okresnímu soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Citovaným usnesením Okresního soudu v Českých Budějovicích bylo rozhodnuto o odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného obhájce JUDr. R. V. tak, že podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. a § 101 a násl. občanského zákoníku se odměna a náhrada hotových výdajů obhájce odsouzeného ve výši 18 918 Kč z důvodu promlčení nepřiznává.

V odůvodnění okresní soud uvedl, že obviněný musel mít ve své věci obhájce, když si ho nezvolil, byl mu ustanoven dne 27. 1. 1994 JUDr. R. V. Ten po pravomocném skončení trestního stíhání ve svém návrhu požádal o zaplacení své odměny a náhrady hotových výdajů. Tato žádost byla soudu doručena dne 8. 12. 1998. Právní vztah panující mezi ustanoveným obhájcem a tím, kdo jej ustanovil, v tomto případě státem, je příkazní smlouvou podle občanského zákoníku. Podle ustanovení § 101 a násl. obč. zák. činí obecná promlčecí doba tři roky. Tato promlčecí doba se vztahuje i na nárok ustanoveného obhájce na odměnu za provedené úkony právní pomoci. Promlčecí doba začíná běžet od dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. V tomto případě jde o den následující po dni, kterým bylo pravomocně skončeno trestní stíhání, tj. počíná dnem 7. 12. 1994. Tento nárok je tedy od 7. 12. 1997 promlčen.

Proti tomuto usnesení podal v zákonné lhůtě stížnost JUDr. R. V. Stížnost je povahy blankethní a ke dni rozhodování krajského soudu nebyla stěžovatelem blíže písemně zdůvodněna.

Krajský soud podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal napadené usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Ve věci není pochyb o tom, že dnes odsouzený M. Č. byl od závěru roku 1993 trestně stíhán, přičemž v důsledku jeho vzetí do vazby nastaly důvody tzv. nutné obhajoby ve smyslu § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. Jelikož si obhájce sám nezvolil, byl mu ustanoven ve smyslu § 39 tr. ř. opatřením soudce Okresního soudu v Hradci Králové právě JUDr. R. V. Tento obhájce obhájoval M. Č. v této trestní věci až do jejího pravomocného skončení, k němuž došlo rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 11. 1994 sp. zn. 21 T 205/94. Posledně citovaný rozsudek nabyl právní moci v části týkající se M. Č. dne 6. 12. 1994.

Z předmětného trestního spisu vyplývá, že JUDr. V. se na soud se svým návrhem ve smyslu § 151 odst. 3 tr. ř. obrátil až v prosinci 1998. Návrh se všemi přílohami došel Okresnímu soudu v Českých Budějovicích dne 8. 12. 1998. Je zřejmé, že okresní soud neposuzoval blíže správnost jednotlivých částek účtovaných ustanoveným obhájcem, když ve věci aplikoval příslušná ustanovení občanského zákoníku o promlčení.

S takovým rozhodnutím okresního soudu však nelze souhlasit. V první řadě není správný již ten závěr okresního soudu, že právní vztah mezi ustanoveným obhájcem a tím, kdo jej ustanovil, je tzv. příkazní smlouvou ve smyslu § 724 a násl. obč. zák. Podle § 724 obč. zák. se příkazní smlouvou zavazuje příkazník, že pro příkazce obstará nějakou věc nebo vykoná jinou činnost. V projednávaném případě však nejde o popisovanou situaci. Ustanovený obhájce v takovém případě neposkytuje obviněnému právní služby na základě smlouvy, nýbrž na základě rozhodnutí soudu o ustanovení podle § 39 odst. 1 tr. ř. Právní vztah mezi ustanoveným obhájcem na straně jedné a státem na straně druhé nepodléhá v daném případě příslušným ustanovením občanského zákoníku o příkazní smlouvě. Jde o vztah upravený v našem právním řádu nikoli v části soukromoprávní, nýbrž v části veřejnoprávní. Konkrétně je tento vztah upraven trestním řádem (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů) a dále zákonem č. 85/1996 Sb., o advokacii (dříve zákon č. 128/1990 Sb.). Uvedené zákonné normy stanoví práva a povinnosti obou subjektů tohoto právního vztahu, tedy obhájce i státu. Ve smyslu § 40 tr. ř. je ustanovený obhájce povinen obhajobu převzít. Ustanovení § 41 tr. ř. stanoví konkrétní povinnosti a práva obhájce. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, taxativně určuje důvody, při kterých je advokát povinen ve smyslu § 20 odst. 1 cit. zák. požádat o zrušení ustanovení.

Posledně citované zákonné předpisy rovněž v obecné poloze upravují otázku odměny advokáta za poskytování právních služeb, pokud je obviněnému ustanoven. Konkrétně jde o ustanovení § 151 odst. 2 tr. ř., podle něhož obhájce, který byl obviněnému ustanoven, má vůči státu nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů podle zvláštního předpisu. Takovým zvláštním předpisem je advokátní tarif, konkrétně vyhláška č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dříve vyhláška č. 270/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů). I ve smyslu § 23 zákona o advokacii, byl-li advokát ustanoven, hraří jeho odměnu stát.

Závěr okresního soudu, že v daném případě šlo o příkazní smlouvu, je rovněž v rozporu se zákonnou úpravou. V případě výše odměny advokáta ustanoveného soudem totiž nikdy nejde o tzv. smluvní odměnu, což vyplývá i z ustanovení § 1 odst. 2, 3 vyhl. č. 177/1996 Sb. Podle § 1 odst. 2, věty první, citované vyhlášky se při stanovení nákladů řízení, jejichž náhrada se klientovi přiznává rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, výše odměny advokáta určí podle ustanovení o mimosmluvní odměně. Podle § 1 odst. 3 cit. vyhl. se ustanovením odst. 2, věty první, řídí i určení výše odměny advokáta ustanoveného soudem (obdobně v tomto směru upravoval charakter odměny i předchozí advokátní tarif, konkrétně ustanovení § 23 vyhl. č. 270/1990 Sb.).

I v dalších směrech je třeba aplikovat na vztah mezi ustanoveným obhájcem a státem úpravu vyplývající ze zvláštních předpisů. Ve smyslu § 151 odst. 3, věty první, tr. ř. o výši odměny a náhradě hotových výdajů rozhodne na návrh obhájce orgán činný v trestním řízení, jehož rozhodnutím bylo trestní stíhání pravomocně skončeno. Z uvedeného zákonného ustanovení zcela jednoznačně vyplývá, že podmínkou pro rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení je návrh ustanoveného obhájce. Orgán

Č. 15

činný v trestním řízení nemůže rozhodnout o výši odměny a náhrady hotových výdajů bez takového návrhu, tedy z úřední povinnosti. Posledně citované zákonné ustanovení nemá pokračování v jiných částech trestního řádu, podmínky uplatnění předpokládání návrhu obhájce nejsou konkretizovány ani v zákonu o advokacii či advokátním tarifu. Podstatné je zjištění, že v žádném z těchto předpisů není stanovena lhůta, ve které musí obhájce svůj návrh na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů u příslušného orgánu činného v trestním řízení podat. Z ustanovení § 151 odst. 3, věty první, tr. ř. pouze vyplývá, že takový návrh může obhájce podat nejdříve po pravomocném skončení trestního stíhání.

Na popisovaný případ podle názoru krajského soudu nelze aplikovat ustanovení § 100 a násl. obč. zák. o promlčení způsobem, jak učinil okresní soud. Ve smyslu § 100 odst. 1 obč. zák. se právo promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 až § 110). K promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat. Ve smyslu § 101 obč. zák. je promlčecí doba tříletá, pokud není v dalších ustanoveních uvedeno jinak, a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

Problémem, který okresní soud při svém rozhodnutí neřešil, je otázka stanovení počátku promlčení. Obhájce má vůči státu nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů, ale toto právo může být vykonáno prakticky až poté, co bude rozhodnutím příslušného orgánu činného v trestním řízení stanovena výše jeho nároku. Dříve takové právo nemůže být vykonáno. Předpokladem pro to, aby počala běžet promlčecí lhůta ve smyslu § 101 obč. zák., je pravomocné rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení podle § 151 odst. 3 tr. ř.

Jinak by tomu bylo, pokud by na uvedený případ bylo možno vztáhnout příslušná zákonná ustanovení o tzv. prekluzi. Ve smyslu § 583 obč. zák. dochází k zániku práva proto, že nebylo ve stanovené době uplatněno, jen v případech v zákoně uvedených. K zániku soud přihlédne, i když to dlužník nenamítne. Má-li právo zaniknout touto tzv. prekluzí, musí to být výslovně v právním předpise stanoveno. V právních předpisech se tak děje prakticky tím způsobem, že je stanovena určitá lhůta k uplatnění práva s dovětkem, že pokud v této lhůtě nebude právo uplatněno, zanikne. Trestní řád v ustanovení § 151 odst. 3 ani v jiných ustanoveních žádnou takovou lhůtu, kterou by bylo možno pokládat za lhůtu prekluzivní (příp. promlčecí), nestanoví. Takovou lhůtu nestanoví ani zákon o advokacii či advokátní tarif.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Uzavření smlouvy o převodu nemovitostí není důsledkem jakéhokoliv včasného prohlášení adresáta návrhu (obláta) o přijetí návrhu, ale jen prohlášení projevového písemnou formou na téže listině, na které je návrh na uzavření smlouvy. Vůči nepřítomnému navrhovateli je přijetí návrhu účinné až od okamžiku, kdy mu došel návrh na uzavření smlouvy, podepsaný adresátem návrhu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 1999, sp. zn. 22 Cdo 114/99)

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích jako soud odvolací rozsudkem potvrdil rozsudek O k r e s n í h o s o u d u v Pelhřimově ze dne 27. 2. 1998, kterým bylo určeno, že žalobkyně je spoluvlastnicí ideální jedné čtvrtiny nemovitostí, a to domu čp. 191 se stavební parcelou č. 188/1 o výměře 364 m², stavební parcely č. 188/2 o výměře 1203 m² a stavební parcely č. 188/4 o výměře 303 m², zapsaných u Katastrálního úřadu v P. pro obec a katastrální území H. Soudy vyšly ze zjištění, že žalobkyně byla spolu s dalšími osobami, a to J. Š., Ing. J. Z., S. Č., P. Z. a L. Z., spoluvlastnicí předmětných nemovitostí, o jejichž prodeji žalobkyně a ostatní spoluvlastníci s žalovanou jednali. Dne 22. 1. 1992 byl sepsán návrh kupní smlouvy, kterou podepsala žalovaná a také spoluvlastníci nemovitostí, s výjimkou nepřítomných Ing. J. Z. a P. Z. Ti smlouvu podepsali poté, co ji obdrželi, a dopisem ze dne 5. 3. 1992 vyrozuměl Ing. J. Z. žalovanou o tom, že on i P. Z. návrh na uzavření kupní smlouvy přijali. Podepsaný návrh smlouvy však zaslali žalované až po třech letech. Žalobkyně se pak domáhala určení, že je spoluvlastnicí předmětných nemovitostí. Mimo jiné tvrdila, že uvedená kupní smlouva nebyla Ing. J. Z. a P. Z. včas přijata, a proto nebyla uzavřena, k převodu nemovitostí nedošlo a její spoluvlastnické právo tak zůstalo zachováno. S tímto názorem se soudy ztotožnily. Odvolací soud s odkazem na § 44 odst. 1, § 43c odst. 1, 2 a § 46 odst. 2 obč. zák. dospěl, obdobně jako soud prvního stupně, k závěru, že návrh na uzavření smlouvy o převodu nemovitostí je přijat v okamžiku, kdy navrhovateli dojde návrh smlouvy podepsaný akceptantem (správně „oblátem“ anebo „adresátem návrhu“). Samotná skutečnost, že adresát návrh na uzavření smlouvy podepsal, nemá tudíž za následek uzavření smlouvy. Vzhledem k tomu, že žalované došel podepsaný návrh na uzavření smlouvy až po třech letech, nebyl přijat včas, zanikl a smlouva nevznikla (§ 43b odst. 1 obč. zák.). Proto je žalobkyně i nadále spoluvlastnicí předmětných nemovitostí. Odvolací soud připustil proti svému rozsudku dovolání, když „rozhodnutí o otázkě, zda je k účinnosti včasného přijetí návrhu smlouvy o převodu nemovitostí dle § 43c odst. 2 obč. zák. třeba, aby navrhovateli smlouvy došel projev souhlasu s návrhem obsažený dle § 46 odst. 2, věty druhé, obč. zák. na téže listině jako návrh, nebo zda postačí oznámení o přijetí návrhu učiněné jakoukoli formou, je rozhodnutím po právní stránce zásadního významu.“

Proti rozhodnutí odvolacího soudu, které nabylo právní moci, podává žalovaná včasné dovolání, ve kterém uplatňuje dovolací důvod, upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., tedy tvrdí, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle dovolatelky z § 43c odst. 1, 2 obč. zák. ani z jiných ustanovení nevyplývá, že by „vyjádření souhlasu muselo být učiněno v případě smluv o převodu nemovitostí na téže listině jako návrh smlouvy.“ Dovatelka má za to, že z gramatického výkladu uvedeného ustanovení nelze dovodit, že by pro přijetí návrhu byla stanovena obligatorní forma. K přijetí návrhu proto postačí prohlášení, že návrh byl přijat. Uvedené řešení daného problému podle ní vyplývá i z komentáře a judikatury k § 861 obecného zákoníku občanského z roku 1811 (dále jen „o. z. o.“), podle kterých „pro uzavření smlouvy jest rozhodné dodání zprávy o přijetí nabídky nabízejícímu, přičemž netřeba i zvěděti její obsah,“ a že „smlouva je dojednána tou chvílí, kdy oferent zví, že jeho nabídka byla přijata.“ Navrhuje, aby napadené rozhodnutí, jakož i rozsudek soudu prvního stupně byly zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

K dovolání podala žalobkyně vyjádření, ve kterém namítá, že o. z. o. upravoval kontraktační proces jinak, než nyní platný obč. zák., a proto je pro posouzení dané věci nepoužitelný. Polemizuje s dovoláním a v podstatě vychází z právních úvah odvolacího soudu a soudu prvního stupně, které považuje za správné. Navrhuje, aby dovolání bylo zamítnuto.

N e j y š š í s o u d po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 239 odst. 1) o. s. ř., že je uplatněn způsobilý dovolací důvod, upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání není důvodné. Proto je zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Předmětem dovolacího přezkumu je právní názor odvolacího soudu, podle kterého návrh na uzavření smlouvy o převodu nemovitostí, uzavírané mezi nepřítomnými, je přijat v okamžiku, kdy navrhovateli dojde návrh smlouvy podepsaný adresátem návrhu (oblátem). Tento právní názor je správný.

Včasné prohlášení učiněné osobou, které byl návrh na uzavření smlouvy určen, nebo jiné její včasné jednání, z něhož lze dovodit její souhlas, je přijetím návrhu (§ 43c odst. 1 obč. zák.). Jednají-li o uzavření smlouvy nepřítomné osoby, působí projev vůle vůči nepřítomné osobě od okamžiku, kdy jí dojde (§ 45 odst. 1 obč. zák.). Smlouvy o převodech nemovitostí musí mít písemnou formu; jde-li o smlouvu o převodu nemovitostí, musí být projevy účastníků na téže listině (§ 46 odst. 1, 2 obč. zák.).

Stanoví-li zákon, že smlouvy o převodu nemovitostí musí mít písemnou formu, znamená to, že vůle směřující k takovému převodu vyvolá zamýšlené právní důsledky jen tehdy, je-li projevována písemně; současně musí být projevy účastníků na téže

listině. Z toho je zřejmé, že k uzavření smlouvy o převodu nemovitosti nedojde v důsledku jakéhokoliv včasného prohlášení adresáta návrhu (obláta) o přijetí návrhu, ale jen v důsledku prohlášení projeveného písemnou formou na téže listině jako návrh na uzavření smlouvy. Vůči nepřítomnému navrhovateli je přijetí návrhu účinné až od okamžiku, kdy mu došel návrh na uzavření smlouvy, podepsaný adresátem návrhu. I když tedy adresát návrh na uzavření smlouvy, který obdržel od nepřítomného navrhovatele, podepíše a o podepsání navrhovatele informuje, není smlouva uzavřena, dokud podepsaný návrh nedojde navrhovateli.

K námitkám dovolatele, který poukazuje na judikaturu a komentář k § 861 o. z. o., podle kterého „kdo projeví, že chce na někoho převést své právo, tj. že mu chce něco dovoliti, dáti nebo proň něco učiniti nebo se své strany něčeho opomenouti, činí nabídku; jestliže však onen jiný nabídku platně přijme, je shodnou vůlí obou stran skutkem smlouva“, je třeba poznamenat, že uvedené ustanovení lze vykládat v případě písemných smluv jen ve spojení s § 886 o. z. o., který mimo jiné stanoví, že „smlouva, pro niž zákon nebo vůle stran nařizují písemnou formu, bude skutkem podpisem stran“. Toto ustanovení bylo vykládáno tak, že „jde-li o písemnou formu nepřítomných stran, tu strana jedna učiní písemnou ofertu podepsanou a druhá strana tuto listinu jí podepsanou vrátí; smlouva se stala skutkem, až listina došla nabízeči“ (Rouček, F., Sedláček, J., a kol.: Komentář k československému občenskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Praha 1936, díl IV, s. 207).

Z uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Dovolací důvod upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. tedy v posuzované věci není dán. Vady řízení, uvedené v § 241 odst. 3 písm. a) a b) o. s. ř., k nimž dovolací soud přihlíží i bez návrhu, nebyly dovolatelkou tvrzeny ani dovolacím soudem zjištěny. Pro to nezbylo, než dovolání zamítnout (§ 243b odst. 1, věta před středníkem, o. s. ř.).

Podá-li vlastník žalobu o vyklizení nemovitosti proti oprávněnému držiteli, dochází dnem zahájení řízení ke stavení běhu vydržecí doby; okolnost, kdy byla žaloba doručena oprávněnému držiteli, tu není rozhodná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. 22 Cdo 296/98)

O k r e s n í s o u d v Písku rozhodl rozsudkem z 21. 4. 1995 tak, že uložil žalovanému vyklidit dům čp. 17 v N. se stavební plochou č. 130 a louku parc. č. 3232 v témže kat. území. K odvolání žalovaného byl uvedený rozsudek zrušen K r a j s k ý m s o u d e m v Českých Budějovicích jako soudem odvolacím usnesením z 31. 1. 1996 a věc byla soudu prvního stupně vrácena k dalšímu řízení. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaný nenabyl spoluvlastnictví k nemovitostem kupní ani darovací smlouvou. Kupní smlouvu z 26. 11. 1984, uzavřenou mezi žalobci a žalovaným a jeho manželkou (dcerou žalobců), považoval odvolací soud za neplatnou proto, že úmysl žalobců nesměřoval k prodeji, ale darování, a žalovaný o úmyslu převést nemovitosti bezplatně věděl, smlouvu o darování považoval za neplatnou pro nedostatek formy. Důvodem zrušení rozsudku soudu prvního stupně bylo posouzení otázky, zda žalovaný nenabyl spoluvlastnické právo k předmětným nemovitostem vydržením.

Soud prvního stupně rozsudkem z 29. 3. 1996 zavázal žalovaného, aby vyklidil louku parc. č. 3232 v kat. území N. Ohledně vyklizení domu čp. 17 se stavební plochou č. 130 v N. žalobu zamítl s odůvodněním, že žalovaný spoluvlastnické právo k těmto nemovitostem nabyt vydržením. Dovedl, že „žalovaný byl přesvědčen na základě darovací či kupní smlouvy, že se spolu s manželkou stal spoluvlastníkem uvedených nemovitostí. V domě se nezdržoval pro konflikty s manželkou a teprve 21. 3. 1995, když mu byl doručen návrh na zahájení řízení, se dozvěděl, že jeho vlastnictví je zpochybňováno.“

Odvolací soud usnesením z 9. 8. 1996 rozsudek soudu prvního stupně znovu zrušil v napadené části ohledně domu čp. 17 se stavební plochou parc. č. 130 a věc vrátil soudu prvního stupně v tomto rozsahu k dalšímu řízení. Uložil soudu prvního stupně, vycházející z toho, že žalovaný mohl vydržet nemovitosti spolu s manželkou do bezpodílného spoluvlastnictví, aby zkoumal, zda dobrou víru, kterou žalovaný odvozoval z kupní smlouvy, měla i jeho manželka, a aby po doplnění dokazování zvažoval, zda došlo k přerušení držby.

Soud prvního stupně rozsudkem z 31. 10. 1996 žalobu zamítl. Dospěl k závěru, že žalovaný se stal bezpodílným spoluvlastníkem nemovitostí vydržením, neboť nemovitosti držel v dobré víře, že je spoluvlastníkem na základě kupní smlouvy. V domě se nezdržoval jen kvůli konfliktům s manželkou a o tom, že je jeho spoluvlastnické právo zpochybňováno, se dozvěděl až doručením žaloby po uplynutí desetileté vydržecí lhůty.

Odvolací soud rozsudkem z 19. 2. 1997 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že žalovaný má právo užívat předmětné nemovitosti jako spoluvlastník, kterým se stal na základě vydržení 30. 12. 1994, a žalobci tak nejsou aktivně legitimováni k podání žaloby podle § 126 obč. zák. Dovodil, že vzhledem k neplatnosti kupní smlouvy uzavřené mezi žalobci a žalovaným a jeho manželkou podle § 37 obč. zák. pro nevážnost vůle jako simulovaného právního úkonu nemohl však žalovaný nabýt nemovitosti do bezpodílového spoluvlastnictví. Podle odvolacího soudu „Všichni účastníci smlouvy uzavřeli vědomě v podstatě darovací smlouvu, která je však neplatná pro nedostatek formy,“ a „odpůrce, stejně jako v počátku vydržecí doby jeho manželka, byli proto podle odvolacího soudu v dobré víře o nabytí předmětných nemovitostí a nadále oba žili v přesvědčení, že bydlí v nemovitostech, které jim vlastnický náleží, protože byly na oba bezúplatně převedeny.“

Nabytí spoluvlastnictví vydržením posuzoval odvolací soud podle práva platného v době počátku vydržecí lhůty, tj. k 30. 12. 1984, tedy obč. zák. ve znění před novelou provedenou zák. č. 509/1991 Sb. Protože manželství žalovaného a jeho manželky bylo rozvedeno 8. 1. 1993 a žalovaný byl v dobré víře, že je spoluvlastníkem nemovitostí, až do 31. 3. 1995, kdy mu byla doručena žaloba, stal se podílovým spoluvlastníkem nemovitostí uplynutím desetileté vydržecí lhůty k 30. 12. 1994. Ztráta dobré víry manželky v průběhu vydržecí lhůty neměla vliv na trvání dobré víry žalovaného, neboť ta ještě po rozvodu hodlala vypořádat nemovitosti jako majetek náležející do bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Odvolací soud také dospěl k závěru, že faktické přebývání žalovaného v jiném bydlišti než v předmětném domě pro konflikty s manželkou nemůže být hodnoceno jako přerušení držby, opuštěním společné domácnosti nebyl žalovaný zbaven možnosti s věcmi nakládat, jen je sám fakticky neužíval. Odvolací soud nepřipustil dovolání proti svému rozsudku, neboť otázky držby a dobré víry žalovaného nepovažoval za otázky, které by jeho rozhodnutí činily rozhodnutím zásadního právního významu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání. Jeho přípustnost dovodují z § 239 odst. 2 o. s. ř. a uplatňují dovolací důvody podle § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř. Nesprávné právní posouzení spatřují v posouzení „nezbytných základních podmínek“ pro nabytí vlastnického práva vydržením, tj. ve způsobitelném předmětu, oprávněné držbě a v jejím nepřerušném trvání po dobu 10 let. Podle žalobců byla držba nemovitostí žalovaným porušena zásahem jiného subjektu – žalovaný sám uvedl, že byl v roce 1992 z užívání nemovitostí vyloučen, když došlo k výměně zámků a byl mu znemožněn přístup do domu. Žalovaný, byť tak slovně proklamoval, neučinil žádné kroky k reivindikaci a jejich získání do držby. Kromě toho 26. 4. 1994 podali žalobci žalobu, kterou popřeli oprávněnost držby žalovaného. Bylo také zjištěno, že žalovaný se nechoval jako vlastník – nepřihlásil se k odběru elektrické energie, neplatil daň z nemovitostí a pojištění domácnosti bylo pro neplacení zrušeno. Odvolací soud také pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy zjištěny – nevzal totiž

v úvahu, že žalobci po odstěhování žalovaného užívali sami celé nemovitosti a byli přesvědčeni o neplatnosti původní kupní smlouvy a oprávněnosti svojí držby. Protože platná právní úprava nepřipouští dvojí současnou držbu téže věci, zanikne držba tím, že se držitelem stane někdo jiný, což může učinit pouhým projevem vůle s věcí nakládat jako s věcí vlastní. Žalobci tedy užíváním nemovitostí a podáním žaloby projevili vůli nakládat s nemovitostmi jako s vlastními. Tím se stali jejich držiteli a vyloučili z držby žalovaného. Žalobci navrhli, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolací soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnými a řádně zastoupenými osobami (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), se dále zabýval otázkou, zda jde o dovolání přípustné.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Dovolání je podle § 237 odst. 1 přípustné proti každému rozhodnutí (s výjimkou rozhodnutí vyjmenovaných v odstavci 2 téhož ustanovení, kterým však není napadené rozhodnutí), jestliže v řízení došlo k vadám v tomto ustanovení vyjmenovaným. Takové vady, které pro svoji závažnost způsobují samy o sobě nesprávnost rozhodnutí odvolacího soudu (tzv. zmatečnost), žalobci nenamítali a dovolacím soudem ze spisu zjištěny nebyly.

Jde-li o potvrzující rozsudek odvolacího soudu, je dovolání přípustné za podmínek stanovených v § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nebo § 239 o. s. ř.

Podle § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. je dovolání přípustné, jestliže byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil.

V dané věci odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně, kterým bylo žalobě vyhověno, a uložil soudu prvního stupně, aby při posouzení důvodnosti žaloby se zabýval také otázkou vydržení spoluvlastnických práv žalovaného k vyklizovaným nemovitostem. Soud prvního stupně, vázán tímto právním názorem odvolacího soudu, poté rozhodl tak, že žalobu na vyklizení domu se stavební plochou zamítl, a když byl uvedený rozsudek odvolacím soudem zrušen a vrácen, soud prvního stupně znovu žalobu zamítl na základě závěru, že žalovaný vydržel spoluvlastnické právo k nemovitostem a jeho rozsudek byl odvolacím soudem potvrzen. Z toho vyplývá, že v této věci rozhodl soud prvního stupně jinak než v dřívějším rozsudku, vázán právním názorem odvolacího soudu vysloveným ve zrušujícím usnesení, a pozdější rozsudek soudu prvního stupně byl odvolacím soudem potvrzen.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je proto přípustné podle § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Přípustnost dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. nepřipadá v úvahu a rozhodnutí odvolacího soudu, že dovolání nepřipouští, je nadbytečné a bez právního významu.

Vzhledem k přípustnosti dovolání dovolací soud podle § 242 odst. 3 o. s. ř. dále zkoumal, zda řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Ani takové vady žalobci nenamítali a ze spisu nebyly rovněž zjištěny.

Dále se dovolací soud zabýval přezkumem rozsudku odvolacího soudu v rozsahu dovolacích důvodů uplatněných žalobci.

Nesprávné právní posouzení věci spatřovali žalobci mimo jiné v posouzení otázky oprávněné držby nemovitostí žalovaným po dobu 10 let ve vztahu k podané žalobě na jeho vyklizení.

V první řadě je třeba uvést, že soudy obou stupňů vycházely ze zjištění, že žalovaný držel nemovitosti v dobré víře od 31. 12. 1984 do 31. 3. 1995. Žalovaný měl nabýt spoluvlastnické právo vydržením uplynutím desetileté vydržecí lhůty 31. 12. 1994, tedy po 1. lednu 1992, tj. za účinnosti zákona č. 509/1991 Sb., kterým byl novelizován občanský zákoník i v ustanoveních, týkajících se vydržení. Podle § 868 obč. zák. ve znění této novely, pokud není stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní vztahy vzniklé před 1. lednem 1992. Vznik těchto právních vztahů, jakož i nároky z nich vzniklé před 1. lednem 1992 se však posuzují podle dosavadních předpisů. Ohledně lhůt stanoví dále § 870 obč. zák., že podle dosavadních předpisů se až do svého zakončení posuzují lhůty a promlčecí doby, které počaly běžet před účinností tohoto zákona. Jestliže žalovaný měl nabýt spoluvlastnické právo k nemovitostem v roce 1994, to znamená, že v roce 1994 mělo dojít ke vzniku jeho spoluvlastnického práva, nemůže jít o právo vzniklé před 1. 1. 1992. Vznik spoluvlastnického práva žalovaného bylo proto třeba posoudit podle § 134 obč. zák. ve znění zák. č. 509/1991 Sb. s tím, že vydržecí lhůta by se posuzovala podle příslušných ustanovení obč. zák. ve znění před uvedenou novelou.

Podle § 135a odst. 1 obč. zák. byla vydržecí lhůta pro nemovitosti desetiletá a podle § 135a odst. 5 téhož zákoníku se na běh této lhůty použila přiměřeně ustanovení o promlčení. Podle § 112 obč. zák. uplatní-li větitel v promlčecí lhůtě právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje, promlčecí lhůta od tohoto uplatnění po dobu řízení neběží.

To znamená, že podá-li vlastník nemovitosti žalobu na vyklizení této nemovitosti vůči jejímu oprávněnému držiteli, tj. vůči držiteli, který byl dosud vzhledem k okolnostem v dobré víře, že mu věc patří, vydržecí lhůta od podání žaloby – uplatnění vlastnického práva u soudu – neběží. Protože zákon spojuje účinky zastavení vydržecí lhůty s podáním žaloby, je z hlediska běhu této lhůty právně nevýznamné, kdy byla žaloba držiteli nemovitosti doručena. Za „neřádné“ pokračování v zaháje-

ném řízení nelze považovat skutečnost, že žaloba je doručena držiteli po té, kdy by uplynula desetiletá vydržecí lhůta – v daném případě byla žaloba podána 26. 4. 1994 a doručena žalovanému 31. 3. 1995.

V dané věci měla vydržecí lhůta začít běžet 31. 12. 1984, žalobci uplatnili vůči žalovanému právo na ochranu vlastnického práva – jeho vyklizením 26. 4. 1994. K tomuto dni žalovaný mohl držet nemovitosti jako oprávněný držitel 9 let a tři měsíce.

Nemůže být proto správný právní závěr odvolacího soudu, že žalovaný držel nemovitosti jako oprávněný držitel po desetiletou vydržecí lhůtu. Tím nebyl naplněn jeden z nezbytných předpokladů pro vydržení spoluvlastnického práva k nemovitosti podle § 134 odst. 1 obč. zák. ve znění novely provedené zák. č. 509/1991 Sb. Dovolací soud proto považoval za nadbytečné zabývat se přezkumem rozsudku odvolacího soudu i ohledně dalších námitek žalobců týkajících se skutkového zjištění, jakož i právního posouzení přerušení oprávněné držby nemovitostí žalovaným, k němuž mělo dojít v roce 1992.

Rozsudek odvolacího soudu byl podle § 243b odst. 1 o. s. ř. pro nesprávné právní posouzení, které mělo za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.), zrušen. Protože důvod nesprávnosti se vztahuje i na rozsudek soudu prvního stupně, byl zrušen i rozsudek tohoto soudu a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.), přičemž v dalším řízení je soud vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

Rozhodnutí podílových spoluvlastníků, jímž byl některý ze spoluvlastníků vyloučen z užívání společné věci, nemusí obsahovat určení náhrady za toto vyloučení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 11. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1313/97)

Původní žalobci A. K., V. T. a M. T. jako podíloví spoluvlastníci stavebního pozemku parc. č. 19 o výměře 723 m² s bývalou zemědělskou usedlostí čp. 25 a novostavbou rodinného domku v katastrálním území D. H., a to A. K. se spoluvlastnickým podílem 2/3, V. T. a M. T. se spoluvlastnickými podíly vždy 1/12, se domáhali na žalovaném jako spoluvlastníku zbývající 1/6 uvedených nemovitostí, aby vyklidil usedlost čp. 25 se stavební parcelou č. 19 v kat. území D. H. se součastmi a příslušenstvím, zejména s chlévem, stodolou a řezáčem, a aby se zdržel dalšího užívání těchto nemovitostí. V důsledku chování žalovaného nemohou ostatní spoluvlastníci nemovitosti užívat, poněvadž usedlost čp. 25 i stavební pozemek obsadil a ostatním spoluvlastníkům brání v jejich užívání. Původní žalobci jako většínoví spoluvlastníci nesouhlasili s tím, aby žalovaný nemovitosti nadále užíval. Žalovaný však rozhodnutí většiny spoluvlastníků nerespektuje. V průběhu řízení došlo k převodu spoluvlastnického podílu A. K. na V. T. a A. T. v důsledku této skutečnosti vzala žalobu zpět.

O k r e s n í s o u d v Táboře rozsudkem ze dne 24. 9. 1996 žalobě vyhověl, řízení, ve kterém se domáhala vyklizení předmětných nemovitostí proti žalovanému i žalobkyně A. K., zastavil a žalovanému uložil nahradit žalobcům náklady řízení.

Soud prvního stupně z části zastavil řízení vzhledem ke zpětvzetí žaloby A. T. Ve věci samé pak vyšel ze zjištění, že ke dni jeho rozhodování je V. T. spoluvlastníci 9/12, M. T. 1/12 a žalovaný 2/12 nemovitostí, které žalobci V. T. a M. T. požadují na žalovaném vyklidit, že žalovaný žalobcům brání v užívání sporných nemovitostí a že žalobci vyjádřili v žalobě svůj nesouhlas s tím, aby žalovaný předmětné nemovitosti užíval. Doručením stejnopisu žaloby byl žalovaný informován o rozhodnutí žalobců jako většínových spoluvlastníků. Podle názoru soudu prvního stupně je postup žalobců v souladu s ustanovením § 139 odst. 2, věty první, obč. zák., podle kterého „o hospodaření se společnou věcí rozhodují spoluvlastníci většinou počítanou podle velikosti podílů.“ Za hospodaření se společnou věcí lze pokládat i to, jakým způsobem bude společná věc užívána. Pokud se tedy většínoví spoluvlastníci dohodli, že budou předmětné nemovitosti užívat sami, nemůže se menšinový spoluvlastník tomuto rozhodnutí bránit. Menšinový spoluvlastník může dosáhnout změny rozhodnutí pouze postupem, kdy sám nebo společně s jinými spoluvlastníky dosáhne většiny a nově ve smyslu § 139 odst. 2 obč. zák. rozhodne. Soud proto s odkazem na § 126 odst. 1 obč. zák. rozhodl o vyklizení sporných nemovitostí. Zároveň s vyklizením bylo rozhodnuto o povinnosti žalovaného zdržet se dalšího užívání nemovitostí.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích, pobočka v Táboře, shora označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl a žalobcům uložil, aby společně a nerozdílně nahradili žalovanému náklady řízení před soudem prvního stupně. Odvolací soud současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a konstatoval, že rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zastavení řízení ve vztahu mezi žalobkyní A. K. a žalovaným zůstává nedotčen.

Odvolací soud k věci uvedl, že „pod pojem hospodaření se společnou věcí je možno zahrnout prakticky všechny způsoby užívání věci, kromě takových dispozic, které jsou speciálně upraveny v dalších ustanoveních, tedy kupříkladu kromě převodů spoluvlastnického práva a kromě zrušení a vypořádání spoluvlastnictví. Postupem podle § 139 odst. 2 obč. zák. tedy spoluvlastníci rozhodují o všech záležitostech týkajících se společné věci, přičemž samozřejmě není vyloučen takový způsob užívání, při němž věc bude užívat pouze některý ze spoluvlastníků či dokonce žádný z nich ... ovšem zároveň musí být šetřeno vlastnické oprávnění menšinového spoluvlastníka v rozsahu odpovídajícím § 123 obč. zák., podle nějž vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užítky a nakládat s ním. V případě spoluvlastnictví samozřejmě podle § 137 odst. 1 obč. zák. právě spoluvlastnický podíl vyjadřuje míru, jakou se spoluvlastníci podílejí na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví ke společné věci. Zákonem předpokládané rozhodnutí o hospodaření je buď výrazem vůle jediného nadpolovičního vlastníka anebo shodným stanoviskem více osob, tedy jakousi jejich vzájemnou dohodou sui generis, oproti názoru menšinových spoluvlastníků. Předpis pro tento úkon nestanoví obligatorní písemnou formu ani výslovně nedefinuje jeho náležitosti, proto musí mít jako jakýkoliv jiný úkon alespoň náležitosti obecné podle čtvrté hlavy první části občanského zákoníku. Obsah dohody, resp. rozhodnutí, o které žalobci opírají své právo domáhat se vůči žalovanému vyklizení a dalšího neužívání nemovitostí, je zřejmý ... přináší úpravu, podle níž budou v celém rozsahu nemovitosti užívat žalobci, zatímco žalovaný z užívání bude vyloučen, aniž by byla dohodnuta náhrada tomu odpovídající. O ní má být údajně jednáno následně. ... Potom ovšem je žalobci rozhodnutý způsob hospodaření třeba označit za právní úkon absolutně neplatný podle § 39 obč. zák., neboť je v rozporu se zákonem, konkrétně s § 123 obč. zák. Upírá totiž žalovanému většinu složek vlastnického oprávnění právě tímto ustanovením zaručených. Menšinový spoluvlastník je podle ní vyloučen z užívání věci bez náhrady, tedy nemůže věc držet ani ji užívat, nepožívá její plody a užítky a zůstává mu tak jen holé právo se svým podílem nakládat, tedy za podmínek § 140 obč. zák. jej převádět. Kromě toho je zřejmé, že tato dohoda svým účelem i zákon obchází, neboť ve svých důsledcích se téměř rovná zrušení spoluvlastnictví a jeho vypořádání tak, že žalovaného ze spoluvlastnictví vylučuje, aniž by dokonce byla poskytnuta odpovídající náhrada.“

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně V. T. dovolání, v němž uvedla, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.). Současně doložila, že nabyla

19 **spoluvlastnický podíl ostatních žalobců, přičemž nadále jako jejich právní nástupkyne a většinová spoluvlastnice předmětných nemovitostí s podílem 5/6 oproti podílu žalovaného 1/6 trvá na rozhodnutí o vyloučení žalovaného z užívání sporných nemovitostí. Dovolatelka nesouhlasí s právním názorem soudu, že rozhodnutí žalobců podle § 139 odst. 2 obč. zák. není platné. Odvolací soud v podstatě připojuje vyloučení většiny složek vlastnických oprávnění ve smyslu § 123 obč. zák. za předpokladu poskytnutí náhrady. Podle dovolatelky rozhodnutí spoluvlastníků podle § 139 odst. 2 obč. zák., pokud řeší vyloučení jednoho z nich z užívání věci, nemusí obsahovat ustanovení o náhradě tomuto spoluvlastníkovi. Předně je třeba vyjít z premisy, že ustanovení § 123 obč. zák. není možno vykládat tak, že by každý ze spoluvlastníků musel mít zachována všechna spoluvlastnická oprávnění v tomto ustanovení definovaná. Vlastnická oprávnění spoluvlastníka vyloučeného z užívání společné věci jsou vyjádřena jeho právem na přiměřenou náhradu, přičemž toto právo lze hmotněprávně opřít nejspíše o ustanovení zákona o bezdůvodném obohacení. Jelikož oprávnění vyloučeného spoluvlastníka na přiměřenou náhradu je dáno bez dalšího, je nadbytečné, aby se o něm zmiňovalo rozhodnutí podle § 139 odst. 2 obč. zák. Absencí takového ujednání v předmětném rozhodnutí se tedy spoluvlastník vyloučený z užívání společné věci nezbavuje práva domáhat se přiměřené náhrady. Tato náhrada může být buď sjednána mezi spoluvlastníky nebo se vyloučený spoluvlastník může náhrady domáhat cestou soudní. Argumentace odvolacího soudu v tomto směru je nesprávná a z určitého pohledu dokonce v neprospěch vyloučeného spoluvlastníka. Pokud je totiž kladen důraz na existenci ujednání o náhradě v rozhodnutí většinových spoluvlastníků, potom by stačilo tomuto spoluvlastníkovi přiznat jakoukoli náhradu, byť nepřiměřenou. To samozřejmě není možné, vyloučenému spoluvlastníkovi vždy zůstává právo na přiměřenou náhradu. Dovolatelka navrhl, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.**

Žalovaný ani druhý žalobce se k dovolání nevyjádřili.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací přezkoumal včasným a přípustným dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné. Proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolatelka nenamítá, že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 odst. 1 o. s. ř., nebo že řízení je postiženo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. a/ a b/ o. s. ř.), a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by k některé z uvedených vad došlo. Proto dovolací soud dále přezkoumává rozsudek odvolacího soudu v rozsahu dovolacích námitek uplatněných dovolatelkou.

Dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu je v podstatě založen na dovolatelkou zpochybňovaném názoru, že většinové rozhodnutí podílových spoluvlastníků vylučující jednoho ze spoluvlastníků z užívání společné věci je podle § 39 obč.

zák. neplatné (pro rozpor se zákonem či pro jeho obcházení), pokud nebyla současně stanovena tomu odpovídající náhrada kompenzující vylučovanému spoluvlastníku ztrátu práva užívat společnou věc v rozsahu jeho spoluvlastnického podílu. Přitom není pochyb o tom, že většinovým spoluvlastníkům podle platného rozhodnutí učiněného podle § 139 odst. 2 obč. zák. náleží právo domáhat se vyklizení menšinového spoluvlastníka (viz rozhodnutí NS ČR z 21. 5. 1998, sp. zn. 2 Cdon 374/97, publikované pod č. 22 ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999).

Podle názoru dovolacího soudu rozhodnutí či dohoda o náhradě za užívání věci v podílovém spoluvlastnictví určené spoluvlastníkovi za to, že nemůže tuto věc užívat v rozsahu svého spoluvlastnického podílu, nemusí být součástí rozhodnutí či závazné dohody spoluvlastníků o vyloučení spoluvlastníka z užívání věci a jeho následném vyklizení z dosud jím užívané nemovitosti. Právo spoluvlastníka na náhradu za to, že neužívá společnou věc v rozsahu odpovídajícím jeho spoluvlastnickému podílu, je dáno zákonem – vyplývá z výše citovaného ustanovení § 137 odst. 1 obč. zák., tj. z práva spoluvlastníka podílet se na užívání společné věci v míře odpovídající jeho podílu. Rozsah tohoto užívacího práva ke společné věci (stejně jako výše spoluvlastnického podílu) nemůže být proti vůli spoluvlastníka rozhodnutím spoluvlastníků modifikován. Neumožňují-li existující poměry nebo rozhodnutí, popřípadě dohoda spoluvlastníků některému spoluvlastníkovi plnou realizaci tohoto práva, náleží mu za to odpovídající náhrada. Rozsah této náhrady pak logicky rovněž nemůže být proti vůli spoluvlastníka rozhodnutím ostatních spoluvlastníků modifikován.

Z uvedeného vyplývá jednak, že právo na náhradu za neužívání společné věci nemusí souviset s vyloučením spoluvlastníka z užívání věci, poněvadž toto právo na náhradu spoluvlastník má i v případě, že věc dosud neužíval, a jednak, že vyloučení (omezení) z (v) užívání společné věci a náhrada za toto vyloučení (omezení) mají základ v rozdílných ustanoveních občanského zákoníku. Jde tak o rozdílné právní situace a jim odpovídající právní vztahy mezi podílovými spoluvlastníky, které nemusí být řešeny či upraveny současně. Přitom povinnost náhrady za užívání společné věci spoluvlastníkovi, který má být teprve vyloučen z dosavadního užívání společné věci, nastává až poté, co věc přestane skutečně užívat. Žalovanému, který nepřestal předmětné nemovitosti dosud užívat, tudíž dosud právo na náhradu za jejich neužívání ani nevzniklo.

Ve prospěch názoru dovolacího soudu lze ještě dodat následující argumentaci: Pokud zákon nestanoví jinak, obligatorní částí určitého právního úkonu, jejíž nedostatek činí tento úkon neplatným, není ta jeho část, jež je oddělitelná tak, že její oddělení neodnímá právní účinky zbylé části právního aktu. Naopak neoddělitelnou a tedy esenciální částí právního úkonu je ta jeho část, jejíž absence by měla za následek neplatnost právního úkonu; bez ní by nebyl právní úkon perfektní a nemohl by mít právní účinky. V daném případě rozhodnutí o vyloučení žalovaného z užívání věci v podílovém spoluvlastnictví ob stojí samo o sobě a žádný právní předpis nestá-

noví, že by předpokladem platného či účinného vyloučení spoluvlastníka z užívání společné věci rozhodnutím většiny spoluvlastníků ve smyslu § 139 odst. 2 obč. zák. bylo rozhodnutí či dohoda spoluvlastníků o náhradě za toto vyloučení.

Z uvedeného rozboru sporné právní otázky vyplývá, že právní posouzení věci odvolacím soudem nebylo správné. Dovolací soud proto napadený rozsudek odvolacího soudu za použití § 243b odst. 1 a 2 o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Mít „vlastní byt“ ve smyslu § 706 odst. 1, věty první, obč. zák. znamená disponovat takovým právním titulem, který zakládá právo na bydlení, jež podle své povahy slouží k trvalému uspokojení potřeby bydlet.

Spoluvlastník domu, který má právní možnost užívat byt v tomto domě, má vlastní byt.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1653/98)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 3 rozsudkem ze dne 18. 7. 1997 uložil žalované povinnost vyklidit a vyklizený žalobci odevzdat byt č. 23, sestávající z pokoje a kuchyně s příslušenstvím II. kategorie v 5. patře domu čp. 1939 v P. – 3, P. ul., do patnácti dnů od právní moci rozsudku.

Soud prvního stupně vzal za prokázané, že žalovaná žila v den smrti své matky V. Z. (původní nájemkyně předmětného bytu) s touto ve společné domácnosti, čímž byla splněna první podmínka stanovená v § 706 obč. zák. pro přechod nájmu bytu. Dále soud vyšel z toho, že žalovaná – původně výlučná vlastnice rodinného domu, posléze (od listopadu 1995, kdy ideální polovinu domu darovala dceři) vlastnice ideální poloviny – vlastní dům čp. 2297 v P. – 3, sestávající z jedné bytové jednotky. Druhá spoluvlastnice domu (dcera žalované) tuto bytovou jednotku nevyužívá, protože bydlí v rodinné vile svého manžela. Odtud soud prvního stupně dovodil, že není splněna druhá podmínka pro přechod nájmu bytu uvedená v § 706 odst. 1 obč. zák., tedy nedostatek „vlastního bytu“.

K odvolání žalované odvolací soud ve výroku označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl. Po doplnění dokazování uzavřel, že již na podzim roku 1993 žalovaná celý rodinný dům pronajala, a to na dobu určitou, a že ke dni 1. 1. 1996, kdy její matka zemřela, nájemní vztah trval a nájemce tehdy také celý domek užíval. Žalovaná v kritickém okamžiku neměla právní ani faktickou možnost byt ve svém domě užívat a proto podle přesvědčení odvolacího soudu neměla vlastní byt v zákonném pojetí tohoto pojmu. Vlastním bytem ve smyslu § 706 odst. 1 obč. zák. totiž dle odvolacího soudu není a nemůže být byt, jehož vlastník postrádá právní možnost užívání bytu se ujmout.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce (řádně zastoupen advokátkou) včas dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 238 odst. 1 o. s. ř. a namítá, že odvolací soud věc nesprávně právně posoudil (tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.), když přiznal žalované právo na užívání bytu i přesto, že tato v době rozhodování soudu prvního stupně měla možnost užívat k bydlení svůj rodinný domek. Dovolatel ve svém podání uzavírá, že § 706 odst. 1 občanského zákoníku je třeba vykládat v souvislosti s § 3 odst. 1 občanského zákoníku,

a zpochybňuje výklad pojmu „vlastní byt“ podaný odvolacím soudem. Proto dovolatel požaduje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. a je i důvodné. Nejvyšší soud proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. „zmatečnosti“), a jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, nejsou dovoláním namítány a z obsahu spisu se nepodávají. Jelikož jinak je – v rozsahu, ve kterém byl rozsudek dovoláním napaden – dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.), bylo úkolem Nejvyššího soudu prověřit správnost právního posouzení věci co do výkladu pojmu „vlastní byt“ (ve vazbě na ustanovení § 706 odst. 1 obč. zák.).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 706 odst. 1 obč. zák., jestliže nájemce zemře a nejde-li o byt ve společném nájmu manželů, stávají se nájemci (společnými nájemci) jeho děti, vnuci, rodiče, sourozenci, zeť a snacha, kteří prokáží, že s ním žili v den jeho smrti ve společné domácnosti a nemají vlastní byt. Nájemci (společnými nájemci) se stávají také ti, kteří pečovali o společnou domácnost zemřelého nájemce nebo na něho byli odkázáni výživou, jestliže prokáží, že s ním žili ve společné domácnosti aspoň po dobu tří let před jeho smrtí, a nemají vlastní byt.

Institut přechodu nájmu upravený v ustanovení § 706 odst. 1, větě druhé, obč. zák. je svým charakterem nájmem vnučeným, neboť omezuje pronajímatele – a to ve prospěch taxative určeného okruhu osob, jež odvozovaly své bydlení od práva nájmu zemřelého nájemce – v právu po smrti dosavadního nájemce byt volně pronajmout. Základní podmínkou, která rozhodujícím způsobem vymezuje institut přechodu nájmu a která musí být na straně těchto osob splněna, je, že nemají vlastní byt. Slovy „mít vlastní byt“ zákon postihuje nejen právo bydlení, jehož titulem je vlastnictví bytu (nemovitosti), nýbrž všechny právní důvody, od nichž se odvíjí takové právo na bydlení, jež svým charakterem slouží k trvalému (nikoliv jen přechodnému) uspokojování bytové potřeby jeho nositele. Jestliže osoba uvedená v § 706 odst. 1, větě druhé, obč. zák. disponuje některým z těchto titulů bydlení, pak přechodem nájmu v její prospěch nelze spravedlivě pronajímatele omezovat ve volném nájmu bytu (shodné závěry formuloval Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 2 Cdon 393/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 7, ročník 1997, pod číslem 54

nebo v rozsudku ze dne 17. 12. 1998, sp. zn. 3 Cdon 59/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 1999, pod číslem 34, a nevidí důvodu odchýlit se od nich ani v této věci).

Byla-li žalovaná ke dni smrti původní nájemkyně bytu spoluvlastnicí ideální poloviny rodinného domu, ve kterém se nachází jedna bytová jednotka, pak nepochybně (zejména se zřetelem k tomu, že druhá spoluvlastnice dům k bydlení neužívala) disponovala právním titulem, který jí zakládal právo na bydlení nikoli jen přechodného rázu. Pro posouzení existence či neexistence „vlastního bytu“ ve smyslu § 706 odst. 1 obč. zák. je rozhodující právní možnost užívat byt, to jest objektivní znaky tohoto právního titulu, nikoli subjektivní vůle osoby, jíž tento titul svědčí (srov. mutatis mutandis rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 883/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 13, ročník 1997, pod číslem 98).

V poměrech, kdy žalovaná (podle nezpochybněných skutkových zjištění) měla možnost se užívání bytu ve svém domě v dohledné době ujmout (šlo o nájem na dobu určitou, který měl skončit 31. 10. 1998), není pro závěr o existenci „vlastního bytu“ podstatné, že tak nemohla učinit bezprostředně po smrti původní nájemkyně bytu. Okolnost, že v době rozhodování soudu nebyla bytová jednotka žalované v rodinném domě právně volná, nemůže za této situace vést k závěru, že jmenovaná „nemá vlastní byt“ (§ 706 odst. 1 obč. zák.); může však být důvodem k určení delší lhůty k vyklizení bytu.

Právní posouzení věci odvolacím soudem, jež tomu výkladu neodpovídá, tedy správné není a dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl uplatněn právem.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) napadený rozsudek podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Při hodnocení stupně intenzity porušení pracovní kázně není soud vázán tím, jak zaměstnavatel ve svém pracovním řádu (nebo jiném interním předpise) hodnotí určité jednání zaměstnance.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1228/99)

Dopisem ze dne 8. 11. 1995 žalovaná sdělila žalobci, že s ním podle ustanovení § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce okamžitě zrušuje pracovní poměr. Důvod k tomuto opatření spatřovala především v tom, že dne 8. 11. 1995 kolem 00.30 hod byl přistižen v objektu „M.“ na K. V a že toto zjištění koresponduje se zápisem o jeho svědomném opuštění pracoviště a následně i objektu „EKO“ jinou cestou než vrátnicí.

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné. Žalobu odůvodnil tím, že ve svém jednání, jehož se dne 8. 11. 1995 dopustil, nespátňuje zvlášť hrubé porušení pracovní kázně, neboť v souladu se svým pracovním zařazením prováděl týdenní kontrolu. V této kontrole je zařazen i areál „H.“ kde je i „M.“.

O k r e s n í s o u d v Kolíně rozsudkem ze dne 5. 11. 1996 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení 1000 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že žalobce bez příkazu, spontánně šel kontrolovat objekt, o kterém si myslel, že je objekt žalovaného, a o kterém věděl, že se tam krade. Jednání žalobce však s ohledem na to, že jde o pracovníka bez předchozích problémů, spolehlivého a pracovitého, nelze podle soudu prvního stupně považovat za porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem.

K o d v o l á n í ž a l o v a n é K r a j s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 22. 4. 1997 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Vytknul soudu prvního stupně, že pro závěr, zda na straně žalobce nedošlo ke zvlášť hrubému porušení pracovní kázně jednáním, pro které s ním byl okamžitě zrušen pracovní poměr dne 8. 11. 1995, neměl dostatečné skutkové podklady. Uložil proto soudu prvního stupně, aby si vyžádal úplné znění pracovního řádu žalované, platného od 1. 12. 1994, vyslechl svědky K., Z. a Š., vyžádal si montážní listiny dodavatelské firmy, jež prováděla demontáž kotlů K1, K2 a bunkrů K3 a aby provedl místní šetření za účelem posouzení, jaká je vzdálenost mezi objektem elektrárny žalovaného a místem, kde byl žalobce zadržen policií.

O k r e s n í s o u d v Kolíně poté rozsudkem ze dne 14. 1. 1998 žalobě znovu vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení 4225 Kč k rukám JUDr. B. T., advokáta se sídlem v K. Po doplněném dokazování dospěl opět k závěru, že žalobce se dopustil hrubého porušení pracovní kázně tím, že bez vědomí nadřízeného opustil své pracoviště a odešel do objektu „M.“, kde byl zadržen

policií. Při posuzování intenzity porušení pracovní kázně žalobcem vycházel soud prvního stupně z okolností případu, osoby žalobce, jeho dosavadního hodnocení a kázně, kdy je svými nadřízenými považován za pracovitě až horlivého, a dovodil, že jednání žalobce nedosáhlo intenzity zvlášť hrubého porušení pracovní kázně, jak to má na mysli ustanovení § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce.

K o d v o l á n í ž a l o v a n é K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 29. 9. 1998 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení 2528 Kč k rukám právního zástupce žalobce, a zamítl návrh žalované na připuštění dovolání. Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobce bez vědomí nadřízeného opustil své pracoviště a společně se spolu-pracovníkem N. odešel do objektu „M.“, kde byl zadržen policií. Při hodnocení intenzity porušení pracovní kázně vycházel odvolací soud z motivu jednání žalobce („uvěřil žalobci, že motivem pro obchůzku kolem M. bylo jeho přesvědčení, že se na mal-tárně krade“), z jeho osoby (u žalované se vyučil a po vyučení po celou dobu, až do kritického dne u žalované a jejího právního předchůdce pracoval – celkem 23 let, byl hodnocen jako pracovitý až horlivý, neměl žádné pracovní přestupky) a z toho, že v minulosti byly případy samovolného opuštění pracoviště zaměstnancem postihová-ny krácením prémie. I když v pracovním řádu žalované, jenž nabyl účinnosti dne 1. 12. 1994, je opuštění pracoviště, objektu, nebo vniknutí do jiného provozu bez souhlasu nadřízeného hodnoceno jako zvlášť hrubé porušení pracovní kázně a žalobce byl s pracovním řádem seznámen, ztotožnil se odvolací soud se závěrem soudu prvního stupně, že není vázán tím, co žalovaná sama vymezuje v pracovním řádu jako zvlášť závažné porušení pracovní kázně; jde o právní posouzení soudem.

V d o v o l á n í, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. (posouze-ní, zda došlo k porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem především ve vzta-hu k pracovnímu řádu žalované, považuje za otázku zásadního právního významu a před rozhodnutím odvolacího soudu navrhla, aby dovolání bylo připuštěno), žalova-ná namítá, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Připouští, že ustanovení § 53 zák. práce je právní normou s relativně neurčitou hypotézou, jež pře-nechává soudu, aby v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní nor-my ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností (přitom odkazuje na rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 Cdo 53/94). Zároveň ale, podle jejího názoru, právě skutečnost, že již pracovní řád žalované označuje předem pro jistý okruh zaměstnanců opuštění pracoviště bez souhlasu nadřízeného za porušení pracovní kázně zvlášť hru-bým způsobem, je pro rozhodnutí podle ustanovení § 53 zák. práce velmi významná. Žalovaná totiž v pracovním řádu jednoznačně určila povinnosti zaměstnanců a i dů-sledky porušení těchto povinností zaměstnanci, právě s ohledem na konkrétní provoz. Domnívá se dále, že o porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem by se patrně jednalo i bez tohoto výslovného ustanovení pracovního řádu, ale jestliže zaměstnanec předem věděl, že opuštění pracoviště bez souhlasu bude považováno za zvlášť hrubé porušení pracovní kázně, pak jeho jednání je o to více nezodpovědné a o to větší mírou

zavinění je nutno zaměstnancům přičítat. Dovolatelka dále vytýká odvolacímu soudu, že ve svém rozhodnutí vycházel ze skutkového zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže dospěl k závěru, že na „předmětné místo“ šel žalobce za účelem kontroly. Pro takový závěr neexistují kromě výpovědi žalobce a M. N., jež jsou však „pochoptelně účelové“, naprosto žádné důkazy. Protože odvolací soud navíc neprovedl navrhovaný důkaz kárným opatřením z roku 1985 a zprávou policie o svévolném opuštění pracoviště žalobcem, je řízení postiženo i jinou vadou ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto, neboť rozhodnutí odvolacího soudu považuje za správné.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., projednal věc bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. dospěl k závěru, že dovolání žalované není důvodné. Proto dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkou rozsudků, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není), jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.). Dovolání je přípustné také proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívějším rozhodnutím zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.). Dovolání je rovněž přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 239 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř., nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zá-

sadního významu. Právním posouzením je činnost soudu, při níž aplikuje konkrétní právní normu na zjištěný skutkový stav, tedy dovozuje ze skutkového zjištění (skutkové podstaty), jaká mají účastníci podle příslušného právního předpisu práva a povinnosti. Při aplikaci práva jde tedy o to, zda byl použit správný právní předpis a zda byl také správně vyložen.

K tomu, aby rozhodnutí odvolacího soudu mělo po právní stránce zásadní význam, nepostačuje, že odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci zásadní význam (tedy že v rozhodnutí nešlo o posouzení takové právní otázky, které pro rozhodnutí věci nebylo určující). Rozhodnutí odvolacího soudu musí současně mít po právní stránce zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Rozhodnutí odvolacího soudu má z tohoto pohledu zásadní význam zpravidla tehdy, jestliže řeší takovou právní otázku, která judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebyla vyřešena nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil (vyšší soudy při svém rozhodování řeší takovou otázku rozdílně, takže nelze hovořit o ustálené judikatuře), nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů, popřípadě v rozhodnutí nižšího soudu, které bylo vyššími soudy přijato a za účelem sjednocení judikatury uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (rozhodnutí odvolacího soudu představuje v tomto směru odlišné „nové“ řešení této právní otázky).

Protože postupem podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. může být dovolání připuštěno jen pro řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, nevyhoví-li odvolací soud jeho návrhu na vyslovení přípustnosti dovolání, jen z důvodu uvedeného v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. neslouží k řešení právních otázek, ale nápravě případného pochybení, spočívajícího v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování; k přezkoumání rozsudku odvolacího soudu z tohoto důvodu tedy nemůže být přípustnost dovolání založena podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř.

Proto dovolací soud při posuzování přípustnosti dovolání k námitkám dovolatelky spočívajícím v tom, že napadené rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování a že řízení je postiženo jinou vadou ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., nemohl přihlížet.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud mimo jiné řešil právní otázku (mající pro rozhodnutí ve věci samé povahu otázky předběžné), jaký význam pro posouzení stupně intenzity porušení pracovní kázně má skutečnost, že určité chování zaměstnance je

v pracovním řádu zaměstnavatele hodnoceno jako zvlášť hrubé porušení pracovní kázně. Výklad této právní otázky nebyl dosud v judikatuře vyšších soudů řešen. Vzhledem k tomu, že posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam.

Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné též podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř.

Povinnost dodržovat pracovní kázeň patří k základním povinnostem zaměstnance, vyplývajícím z pracovního poměru (srov. § 35 odst. 1 písm. b/ zák. práce). Porušení pracovní kázně spočívá v neplnění povinností, které jsou stanoveny právními předpisy (zejména ustanoveními § 73 a § 74 zák. práce), pracovním řádem, pracovní smlouvou nebo pokynem zaměstnavatele, popřípadě jeho vedoucího zaměstnance. Má-li být porušení pracovní kázně právně postižitelné jako důvod k rozvázání pracovního poměru ze strany zaměstnavatele, musí být porušení pracovních povinností ze strany zaměstnance zaviněno (alespoň z nedbalosti) a musí dosahovat určitého stupně intenzity. Zákoník práce rozlišuje mezi soustavným méně závažným porušováním pracovní kázně, závažným porušením pracovní kázně nejvyšší intenzity (zvlášť hrubým způsobem). Porušení pracovní kázně nejvyšší intenzity (zvlášť hrubým způsobem) je důvodem k okamžitému zrušení pracovního poměru nebo k výpovědi z pracovního poměru (§ 53 odst. 1 písm. b/, § 46 odst. 1 písm. f/, část věty před středníkem, zák. práce).

Ustanovení § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k takovým právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Pro posouzení, zda zaměstnanec porušil pracovní kázeň méně závažně, závažně nebo zvlášť hrubým způsobem, zákon nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet. V zákoníku práce ani v ostatních pracovněprávních předpisech nejsou pojmy „méně závažné porušení pracovní kázně“, „závažné porušení pracovní kázně“ a „porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem“ definovány, přičemž na jejich vymezení závisí možnost a rozsah postihu zaměstnance za porušení pracovní kázně. Vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu; soud může přihlídnout při zkoumání intenzity porušení pracovní kázně k osobě zaměstnance, k funkci, kterou zastává, k jeho dosavadnímu postoji k plnění pracovních úkolů, k době a situaci, v níž došlo k porušení pracovní kázně, k míře zavinění zaměstnance, ke způsobu a intenzitě porušení konkrétních povinností zaměstnance, k důsledkům porušení pracovní kázně pro zaměstnavatele, k tomu, zda svým jednáním zaměstnanec způsobil zaměstnavateli škodu, apod. Zákon zde ponechává soudu širokou možnost uvážení, aby rozhodnutí o platnosti rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením nebo výpovědí odpovídalo tomu, zda po zaměstnavateli lze spravedlivě požadovat,

aby pracovní poměr zaměstnance u ní nadále pokračoval (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1995, sp. zn. 6 Cdo 53/94, uveřejněný v časopise Práce a mzda č. 7–8, roč. 1996).

Tyto závěry jsou aplikovány i soudní praxí a vycházel z nich také odvolací soud; odkazuje na ně ostatně i sama dovolatelka. Platí-li shora uvedená východiska pro posuzování stupně intenzity porušení pracovní kázně, nelze, jak to činí dovolatelka, vytýčit jen jediné hledisko a bez ohledu na konkrétní okolnosti případu výlučně jen k němu jedinému přihlížet. Jestliže vymezení hypotézy právní normy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu (dovolatelka se k této myšlence ve svém dovolání hlásí), je nerozhodné, zda zaměstnavatel ve svém pracovním řádu (nebo jiném interním předpise) určil, zda vůbec, ke kterým okolnostem a v jaké míře má být přihlíženo. Stejně tak v rozporu se shora uvedenými východisky by bylo, kdyby uvedeným způsobem bylo předem soudu určeno, která jednání (bez možnosti sám hypotézu vymezit) a kterým stupněm intenzity porušení pracovní kázně má posoudit.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že při hodnocení stupně intenzity porušení pracovní kázně není soud vázán tím, jak zaměstnavatel ve svém pracovním řádu (nebo jiném interním předpise) hodnotí určité jednání zaměstnance; ze stejného závěru vycházel v napadeném rozsudku i odvolací soud.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Ustanovení § 59 odst. 5 obch. zák., ve znění účinném do 30. 6. 1996 (nyní ustanovení § 59 odst. 6 obch. zák.^{*)}), se vztahuje i na případy nesprávného určení hodnoty nepeněžitěho vkladu do obchodní společnosti, stanovené pro účely privatizace ve schváleném privatizačním projektu.

Pravomocným usnesením, jímž bylo rozhodnuto o věcné příslušnosti, jsou soudy v dalším řízení vázány.^{**)}

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2000, sp. zn. 33 Cdo 2657/99)

Obvodní soud pro Prahu I rozsudkem ze dne 15. 1. 1999 uložil žalovanému, aby zaplatil žalobci částku 4 129 252,56 Kč spolu s 15% úroky od 10. 7. 1995 do zaplacení, do tří dnů od právní moci rozsudku, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že majetek STS S., s. p., uvedený v privatizačním projektu č. 1505 byl převeden do Pozemkového fondu ČR, který následně tento majetek použil k založení žalobce. V zakládací listině bylo základní jmění žalobce stanoveno ve výši 47 267 000 Kč, stejně tak ve stanovách, a tak bylo též zapsáno do obchodního rejstříku. Kontrolou účetních dokladů k datu vzniku žalobce však bylo zjištěno, že ocenění základního jmění, uvedené v privatizačním projektu, neodpovídá skutečnosti a je o spornou částku nižší.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že v situaci, v níž žalovaný rozhodl, že základní jmění zakládané akciové společnosti má dosáhnout určité výše, je žaloba důvodná, a to s odkazem na ustanovení § 59 odst. 5 obch. zák., ve znění před novelizací účinnou k 1. 7. 1996, které umožňuje požadovat na společníkovi, který vložil do základního jmění společnosti nepeněžitý vklad, jehož hodnota v době založení společnosti byla vyšší, než v době jejího vzniku, doplacení rozdílu v penězích, jestliže společenská smlouva nebo statuty neurčují jinak, což v daném případě nebylo. K námitce žalovaného, že byla nesprávně provedena inventarizace vinou zpracovatele privatizačního projektu a na žalovaného tak byly převedeny pohledávky, které nemají faktickou náplň, uvedl soud prvního stupně, že privatizační projekty soud nepřezkoumává.

Návrh žalovaného, aby se věc vyřešila vzetím akcií z oběhu, je podle soudu prvního stupně pouhým doporučením, neboť o zvýšení nebo snížení základního jmění rozhodují akcionáři na valné hromadě. Žalovaný mohl jednostranně snížit základní jmění zakládané společnosti jenom do okamžiku, než byl žalobce zapsán do obchodního rejstříku. Dále soud prvního stupně dovodil, že žalovaný svůj závazek ve vztahu k žalobci uznal ve smyslu § 323 a § 407 obch. zák., a to v dopise ze dne

^{*)} Od 1. 1. 2001 jde o § 59 odst. 7 obch. zák.

^{**)} Od 1. 1. 2001 srov. § 1049 odst. 7 o. s. ř. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.

22. 11. 1995. I v případě, že by toto uznávací prohlášení bylo neplatné, protože nebylo řádně podepsáno dvěma členy výkonného výboru Pozemkového fondu, žaloba by byla po právu z výše uvedených důvodů.

K odvolání žalovaného M ě s t s k ý s o u d v Praze jako soud odvolací shora označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, rozhodl o náhradě nákladů řízení včetně nákladů odvolacího řízení a proti svému rozhodnutí připustil dovolání.

Vzhledem k tomu, že žalovaný v odvolání především namítal, že není dána pravomoc soudu k projednávání této věci s ohledem na ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 91/1992 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, v platném znění, podle něhož rozhodnutí o privatizaci, v daném případě privatizační projekt č. 1505 s. p. STS, se sídlem v S., schválený rozhodnutím Ministerstva pro správu národního majetku a jeho privatizaci ČR, nepodléhá přezkoumání soudem, zabýval se odvolací soud nejprve otázkou, zda není třeba řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavit pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení spočívající v nedostatku pravomoci soudu. Podle § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, družstevních i obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. V posuzované věci se žalující akciová společnost domáhá na žalovaném jako jejím jediném zakladateli a pozdějším akcionáři zaplacení žalované částky s tím, že se jedná o rozdíl mezi hodnotou nepeněžitěho vkladu žalovaného při založení žalobce a hodnotou nepeněžitěho vkladu žalovaného při vzniku žalobce. Podle názoru odvolacího soudu se v dané věci nejedná o soudní přezkum rozhodnutí o privatizaci podle § 10 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb., když požadavek žalobce na zaplacení žalované částky je nutno považovat ve smyslu § 80 písm. b) o. s. ř. za žalobu o splnění povinnosti vyplývající konkrétně z § 59 odst. 5 obch. zák., ve znění účinném v době vzniku žalobce, tedy za žalobu na plnění vyplývající z právního vztahu mezi obchodní společností a jejími zakladateli, společníky nebo členy, týkajícího se účasti na společnosti. Při posouzení věci pak podle názoru odvolacího soudu nedochází k žádnému přezkoumání rozhodnutí o privatizaci, nýbrž soud pouze posuzuje, zda žalovaný vložil do základního jmění žalobce při jeho vzniku nepeněžitý vklad ve stejné výši, jak byl oceněn při založení žalobce. Věcnému projednání žaloby tedy nebrání neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, spočívající v nedostatku pravomoci soudu ve smyslu § 7 o. s. ř., pro který by bylo třeba řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavit.

Z hlediska právního posouzení nároku žalobce je podle názoru odvolacího soudu rozhodující skutkový stav, který byl správně zjištěn v řízení před soudem prvního stupně, a který byl v tomto řízení také mezi účastníky v zásadě nesporný. Žalovaný, na něhož byl v rámci procesu tzv. velké privatizace převeden privatizovaný majetek s. p. STS, se sídlem v S., podle schváleného privatizačního projektu č. 1505, následně s tímto majetkem naložil podle ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) zákona

č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, podle něhož v rámci schválených privatizačních projektů zakládá Pozemkový fond ČR akciové a jiné obchodní společnosti nebo se účastní na jejich zakládání a vkládá do nich vklady, k nimž se zavázal. Podle zakladatelské listiny žalobce a jeho stanov ve znění v době založení a vzniku byla hodnota nepeněžitěho vkladu žalovaného, k níž se žalovaný při založení žalobce dne 29. 7. 1993 v zakladatelské listině zavázal, stanovena částkou 47 267 000 Kč. Skutečná hodnota nepeněžitěho vkladu žalovaného při vzniku žalobce, tedy ke dni 1. 9. 1993, však byla o 4 129 252,56 Kč nižší, což ani žalovaný nezpochybňoval. Příčiny, které tento rozdíl způsobily, jsou pak podle názoru odvolacího soudu z hlediska posouzení důvodnosti nároku žalobce právně bezvýznamné. Povinností žalovaného jako jediného zakladatele žalobce bylo, aby v zakladatelské listině a ve stanovách žalobce přesně určil hodnotu nepeněžitěho vkladu, kterou se zavázal do základního jmění žalobce vložit, a tento svůj závazek také splnil. Pokud v daném případě skutečná hodnota nepeněžitěho vkladu žalovaného v době vzniku žalobce neodpovídala částce uvedené v zakladatelské listině žalobce jako výše základního jmění, žalobce se důvodně domáhá na žalovaném doplacení tohoto rozdílu v penězích.

Odvolací soud proto shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že nárok žalobce je důvodný. Neztotožnil se jen s názorem soudu prvního stupně o tom, že dopis žalovaného ze dne 22. 11. 1995 lze vykládat jako uznání závazku, neboť se podle názoru odvolacího soudu jedná pouze o návrh řešení vzniklé situace. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé jako věcně správný potvrdil. Podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. však ve výroku připustil možnost podat dovolání.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, v němž odvolacímu soudu vytýká nedostatek pravomoci – soud prvního stupně i odvolací soud přezkoumávaly podle dovolatele cenu privatizovaného majetku, přičemž rozhodná je podle jeho názoru účetní cena vykázaná v účetnictví té jednotky, jejíž majetek byl privatizován. Věcné a cenové určení majetku pro privatizaci bylo obsahem privatizačního rozhodnutí věcně příslušného orgánu státu v procesu privatizace. Případná změna struktury a také ceny majetku určeného pro privatizaci pak náleží pouze tomuto privatizačnímu orgánu státu, většinou cestou tzv. revokace privatizačního rozhodnutí. Soudy tedy přezkoumávaly hodnotu majetku určeného pro privatizaci a k tomu nejsou podle zákona č. 92/1991 Sb. pravomocné. Dovolatel dále uplatnil námitku nedostatku věcné příslušnosti – soud prvního stupně i soud odvolací rozhodovaly o právních vztazích souvisejících se zakládáním obchodní společnosti STS S., a. s., resp. o právních vztazích mezi obchodní společností na straně jedné a jejím zakladatelem a akcionářem na straně druhé. Podle dovolatele nebyly tyto soudy věcně příslušné, neboť v této věci je podle § 9 o. s. ř. dána věcná příslušnost krajského soudu jako soudu prvního stupně. Dovolatel konečně tvrdí, že odvolací soud věc i nesprávně právně posoudil – dovolatel zastává názor, že § 59 odst. 5 obch. zák., ve znění v době, kdy byl zakládán žalobce, řeší především případ, kdy zakladatel kapitálové

obchodní společnosti nechá ocenit svůj nepeněžitý vklad a tuto hodnotu vyjádří v zakladatelském dokumentu. Pokud by v době od založení společnosti do jejího vzniku došlo k poklesu hodnoty nepeněžitěho vkladu pro jeho původní nadhodnocení, resp. pro jeho znehodnocení, lze dovodit, že by zakladatel mohl být povinen k doplatku rozdílu ceny. Podle názoru dovolatele je však nutno pro aplikaci tohoto ustanovení splnit dvě základní podmínky:

- pokles hodnoty se musí týkat výlučně nepeněžitěho vkladu,
- k poklesu hodnoty nepeněžitěho vkladu musí dojít v době od založení do vzniku společnosti.

Protože pohledávky byly na straně aktiv zaúčtovány při založení i při vzniku žalobce ve stejné hodnotě, rozhodující účetní cena se v době od jeho založení do vzniku neměnila a ani měnit nemohla. Z toho podle dovolatele vyplývá, že žádná část účetní hodnoty nepeněžitěho vkladu v privatizačních měřících nejen nescházela, ale i kdyby poklesla, není žádného důvodu k doplatku hodnoty v penězích, protože rozhodná je v procesu privatizace cena účetní a ta se nezměnila.

Žalobce ve vyjádření k dovolání k namítanému nedostatku pravomoci soudů prvního i druhého stupně uvedl, že tento problém správně vyřešil odvolací soud, jestliže rozhodl, že se žalobce domáhá na žalovaném splnění jeho povinnosti doplatit rozdíl mezi hodnotou nepeněžitěho vkladu při založení žalobce a hodnotou nepeněžitěho vkladu žalovaného při vzniku žalobce, a to žalobou na splnění povinnosti vyplývající z § 59 odst. 5 obch. zák. v tehdejší znění. V daném případě se jedná o žalobu ve věci plnění z obchodního vztahu mezi obchodní společností a jejím zakladatelem, v němž je předmětná povinnost založena přímo zákonem, a to § 59 odst. 5 obch. zák. účinného před 30. 6. 1996. Samotné privatizační rozhodnutí není předmětem soudního řízení, pravomoc soudů k rozhodování je v tomto případě podle názoru žalobce nepochybně dána. K námitce nedostatku věcné příslušnosti upozornil žalobce na skutečnost, že žaloba byla původně adresována Krajskému obchodnímu soudu v Praze, ten však usnesením ze dne 28. 8. 1997 vyslovil svou věcnou nepřislusnost a věc postoupil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k projednání a rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že žádná ze stran sporu se proti tomuto usnesení neodvolala a obvodní soud byl vázán rozhodnutím soudu vyššího stupně, proběhlo řízení před Obvodním soudem pro Prahu 1 jako soudem prvního stupně. K právnímu posouzení věci odvolacím soudem žalobce uvedl, že zákonem o velké privatizaci není dotčena aplikovatelnost ustanovení § 59 odst. 5 (v tehdejší znění) obch. zák., neboť toto ustanovení upravuje povinnost doplatit v penězích rozdíl mezi hodnotou stanovenou oceněním nepeněžitěho vkladu v době založení obchodní společnosti a reálně poskytnutou hodnotou vkladu v době jejího vzniku. Ustanovení § 44, § 6 i § 10a zákona č. 92/1991 Sb. obsahují pouze odchylnou úpravu pro ocenění nepeněžitěho vkladu uvedenou pro akciové společnosti v § 163 odst. 1 písm. e) obch. zák., která však nevylučuje aplikovatelnost ustanovení § 59 odst. 5, resp. odst. 6 obch. zák. Ustanovení § 59 odst. 5, resp. odst. 6 obch. zák. na citovanou úpravu zákona

o velké privatizaci naopak navazuje, když jeho účelem je sledovat, zda hodnota stanovená oceněním vkladu byla skutečně do akciové společnosti vložena. Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl.

Dovolatel v replice ze dne 17. 5. 2000 uvedl, že žalobce byl založen jednorázově vkladem majetku státu určeného k privatizaci ve smyslu schváleného privatizačního majetku. Hodnota majetku určeného k privatizaci byla vyjádřena v počáteční rozvaze žalobce ke dni vzniku ve struktuře a cenách vycházejících z údajů v účetnictví. Z přiložené kopie zápisu o předání a převzetí majetku žalovaného ze dne 10. 11. 1993 vyplývá věcná shoda předávaného majetku se stavem v účetnictví žalovaného. To platí i o stavu majetkových aktiv zahrnujících i pohledávky, jež se staly součástí privatizovaného majetku. Porovnání počáteční rozvahy žalobce a zbytkového s. p. STS S. na straně jedné a rozvahy původního státního podniku ke dni 31. 8. 1993, jehož majetek byl předmětem privatizace, dokládá, že majetek (majetková aktiva) určený k privatizaci podle schváleného privatizačního projektu se stal aktivy žalobce právě v míře a struktuře určené tímto projektem. Z tohoto pohledu pak neobstojí tvrzení žalobce o nižší hodnotě nepeněžitého vkladu do základního jmění při porovnání stavu majetku v okamžiku vzniku a ke dni založení žalobce. Pokud pak v budoucím období (v roce 1995) je zpochybňována hodnota takových pohledávek pro pokles jejich faktické náplně, není toto tvrzení podkladem pro majetkový nárok žalobce konstruovaný účelově podle § 59 odst. 5 obch. zák. Pokud se totiž v době po privatizaci zjistilo, že majetková hodnota pohledávek poklesla nebo tzv. ztratila svou faktickou náplň, jsou zde jiné, zejména účetní nástroje, jak se s takovým poklesem hodnot v čase budoucím vypořádat. Důkazy, zejména pak počáteční rozvaha žalobce ke dni 1. 9. 1993, dokládají, že majetek, který byl předmětem vkladu do základního jmění, odpovídal rozvahou a strukturou majetku určenému k privatizaci podle privatizačního projektu. Takovému rozsahu majetku vyjádřenému v účetnictví žalobce odpovídaly i určené výše zakladatelského jmění a rezervního fondu žalobce a také cena a počet akcií žalobce na popri-privatizačním trhu. Pokud žalobce tvrdí, že po privatizaci a na podkladě zjištění auditora bylo shledáno, že u části aktiv převzatých žalobcem z privatizace poklesla hodnota pohledávek, nelze toto tvrzení vykládat k účelové aplikaci § 59 odst. 5 obch. zák. Toto ustanovení sleduje zcela jinou situaci, a to vyrovnání hodnoty nepeněžitého vkladu pro její úbytek od založení do vzniku kapitálové společnosti. Pokud žalobce tvrdí, že předmětné pohledávky fakticky neexistovaly již před privatizací, ačkoliv v účetnictví zachyceny byly, je věcí prověření privatizačního rozhodnutí státu, zda takový majetek měl být do privatizace vůbec zahrnován. Takové prověření privatizačního rozhodnutí pak náleží pouze příslušnému státnímu orgánu, ne však soudu, který takovou kompetenci vybaven nebyl. Žalovaný uzavřel, že tvrzení žalobce o poklesu hodnoty nepeněžitého vkladu od doby založení, tj. 28. 7. 1993, do vzniku žalobce, tj. 1. 9. 1993, nemá oporu v základních účetních dokladech žalobce ani v zápisu o odevzdání a převzetí majetku ze dne 10. 11. 1993; stanovení povinnosti doplatku do hodnoty chybějícího majetku podle § 59 odst. 5 obch. zák. je nedůvodné, a to i z toho důvodu, že vyrovná-

ní poklesu hodnoty pohledávek daleko po založení žalobce musí žalobce řešit podle obvyklých účetních metod; přezkoumání hodnoty majetku určeného k privatizaci je v kompetenci příslušného orgánu státu, nikoliv soudu.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že je podle § 239 odst. 1 o. s. ř. přípustné, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné. Proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud nejprve posuzoval, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 237 odst. 1 o. s. ř., či jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že dovolatel namítal ve svém dovolání vadu řízení uvedenou v § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (nedostatek pravomoci soudů k projednání dané věci) i jinou vadu řízení podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. (nedostatek věcné příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 1), zabýval se dovolací soud nejprve těmito námitkami.

Pokud jde o namítaný nedostatek pravomoci soudu, je výklad podávaný soudní praxí jednotný potud, že rozhodnutí o privatizaci podle zákona č. 92/1991 Sb. nepodléhají přezkoumání soudem (srov. stanovisko obchodního kolegia a občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 44/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 6. 1997, sp. zn. 7 A 28/1996, uveřejněné pod č. 31/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a dále rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 970/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 10, ročník 1999, pod číslem 106). Tento závěr by však byl relevantní tehdy, pokud by žalobce požadoval zrušení nebo změnu privatizačního projektu. Žalobce se však domáhá úhrady rozdílu hodnoty nepeněžitého vkladu do obchodní společnosti v situaci, kdy tato hodnota při vzniku společnosti byla nižší než při jejím založení (§ 59 odst. 6, resp. v okamžiku vzniku společnosti § 59 odst. 5 obch. zák.). V této věci je pravomoc soudu nepochybně dána, neboť žalovaný nárok vyplývá z obchodněprávního vztahu mezi společností a jejím zakladatelem a podle zákona (§ 7 odst. 1 o. s. ř.) o ní nerozhodují jiné orgány, než soudy. Dovolatel se mylí, pokud z nároku uplatněného žalobcem vyvozuje, že je možné mu vyhovět jen tehdy, pokud bude změněno privatizační rozhodnutí. Nárok, který upravuje ustanovení § 59 odst. 5, resp. odst. 6 v dnešním znění obch. zák., vychází z faktického zjištění, že hodnota nehmotného vkladu je v okamžiku vzniku společnosti nižší, než v okamžiku jejího založení, aniž by bylo nutno zkoumat, proč tomu tak je. Není proto nutno revokovat privatizační rozhodnutí, což by jistě do pravomoci soudů nepatřilo, je nutno pouze posoudit, zda jsou podmínky ustanovení § 59 odst. 5, resp. odst. 6 obch. zák. naplněny, a zda je zakladatel povinen případný rozdíl doplatit. K tomuto zkoumání a rozhodnutí jsou soudy pravomocné, neboť jde, jak již bylo výše uvedeno, o povinnost tvořící obsah obchodněprávního vztahu.

Ke druhé námitce dovolatele, v níž uplatňuje nedostatek věcné příslušnosti soudu jako jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), dovolací soud konstatuje, že tato námitka by za jiných okolností byla důvodná, protože jde o nárok z právního vztahu souvisejícího se zakládáním obchodních společností (§ 9 odst. 3 písm. b/–aa/ o. s. ř.), resp. o spor z právního vztahu mezi obchodní společností a jejím zakladatelem (§ 9 odst. 3 písm. c/–aa/ o. s. ř.) a věcně příslušný by proto měl být krajský soud, v tomto případě Krajský obchodní soud v Praze. Avšak vzhledem k tomu, že tento soud usnesením ze dne 28. 8. 1997 vyslovil svou věcnou nepříslušnost, žádný z účastníků řízení nepodal odvolání a toto usnesení nabylo dne 18. 9. 1997 právní moci, byla tím založena věcná příslušnost Obvodního soudu pro Prahu 1 a námitce dovolatele nelze vyhovět.

Dovolací soud rovněž neshledal, že by řízení a rozhodnutí odvolacího soudu trpělo jinou vadou uvedenou v § 237 odst. 1 o. s. ř., či jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

V daném případě přípustnost dovolání vyplývá z ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. V rámci takto založené přípustnosti dovolání je možno uplatňovat dovolací důvody podle § 241 odst. 3 písm. a), b) a d) o. s. ř. (nelze tedy uplatňovat dovolací důvod spočívající ve skutečnosti, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování). Vzhledem k tomu, že odvolací soud ve výroku svého rozhodnutí vyslovil přípustnost dovolání bez omezení a takové omezení jen na určité právní otázky je obsaženo pouze v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, vychází dovolací soud z toho, že odvolací soud připustil dovolání pro řešení všech právních otázek, kterými se zabýval. Pouze výroková část rozsudku totiž obsahuje vymezení hmotných, popřípadě procesních práv účastníků. Dovolací soud se v této otázce ztotožňuje s názorem Ústavního soudu ČR, vyjádřeným v nálezu ze dne 24. 2. 1997, sp. zn. IV. ÚS 324/96, který byl publikován pod č. 19 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, sv. 7, str. 139. Rozsah přezkumné činnosti byl pak konkretizován žalobcem v dovolání. Dovolací soud byl přitom vázán uplatněným dovolacím důvodem, přičemž musel vycházet ze skutkových zjištění učiněných odvolacím soudem, resp. soudem prvního stupně a tato skutková zjištění přezkoumávat nemohl. Dovolací soud tudíž nemohl přezkoumávat ani skutkové zjištění odvolacího soudu, že podle zakladatelské listiny žalobce a jeho stanov, ve znění v době založení a vzniku, byla hodnota nepeněžitěho vkladu žalovaného, k níž se žalovaný při založení žalobce dne 29. 7. 1993 v zakladatelské listině zavázal, stanovena částkou 47 267 000 Kč. Skutečná hodnota nepeněžitěho vkladu žalovaného při vzniku žalobce, tedy ke dni 1. 9. 1993, byla však o 4 129 252,56 Kč nižší.

Úkolem Nejvyššího soudu bylo v hranicích právních otázek vymezených dovoláním určit, zda právní posouzení věci, na kterém spočívá napadené rozhodnutí, je správné.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolatel byl jediným zakladatelem žalobce, při jehož zakládání postupoval podle ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, podle něhož v rámci schválených privatizačních projektů zakládá Pozemkový fond ČR akciové a jiné obchodní společnosti nebo se účastní na jejich zakládání a vkládá do nich vklady, k nimž se zavázal. Pro postup při zakládání a vzniku obchodní společnosti se jinak použije jako obecný předpis obchodní zákoník, který v době založení a vzniku společnosti stanovil, že nepeněžitě vklady do akciových společností musí být co do svého předmětu uvedeny v zakladatelské listině a co do hodnoty oceněny odborným odhadem. Pokud jde o způsob ocenění, uplatnil se v případě takto zakládaných akciových společností § 44 zákona č. 92/1991 Sb., podle něhož ocenění majetku obsažené ve schváleném privatizačním projektu zmíněné odborné ocenění nahrazuje. Pro případy, kdy hodnota nepeněžitěho vkladu oproti zmíněnému ocenění ke dni vzniku společnosti poklesla, stanovil potom § 59 odst. 5 obch. zák. v tehdejší znění, že společnost může požadovat rozdíl v penězích, nevyplyvají-li ze společenské smlouvy nebo stanov něco jiného.

Interpretace a aplikace uvedených ustanovení musí odpovídat zásadě zachování základního jmění, která u kapitálových obchodních společností představuje jednu ze zásad chránících třetí osoby, které vstupují do právních vztahů s uvedenými společnostmi. U kapitálových obchodních společností je zákonné ručení společníků za závazky společnosti omezeno, popř. u akciových společností vůbec vyloučeno. V této situaci představuje základní jmění určitou záruku pro věřitele naznačující, do jaké míry je majetek společnosti kryt vlastními zdroji (vklady společníků – akcionářů), k nimž se neváže povinnost tyto prostředky vracet a platit za jejich použití úplat. Číselná hodnota základního jmění je vykazována jako pasivum v účetní rozvaze a při vzniku společnosti má zobrazovat, jak jsou velké vnitřní zdroje společnosti (při peněžitých vkladech), popř. jakou hodnotu má majetek, který společníci do společnosti vnesli (nepeněžitě vklady).

Funkcí uvedené úpravy je proto zajistit, aby nepeněžitý vklad, který při vzniku společnosti představuje zcela konkrétní majetek přecházející na společnost, měl v tomto okamžiku skutečně hodnotu uvedenou v zakladatelských dokumentech společnosti. Pokud by jeho skutečná hodnota byla nižší, došlo by již na samotném počátku existence společnosti ke zkreslení jejích majetkových poměrů a vůči třetím osobám by rejstříkovým zápisem bylo deklarováno nadhodnocené základní jmění.

Uvedené závěry platí plně i pro akciové společnosti zakládané v procesu tzv. velké privatizace, kdy mohlo dojít k případům, že účetní ohodnocení majetku uvedené v privatizačním rozhodnutí uvádělo vyšší částku, než jaká byla zjištěna později, kdy ke dni svého vzniku otevíraly nově vzniklé společnosti – účetní jednotky svoje účetní knihy. Pokud by v této situaci byl aplikován výklad dovolatele, který je založen na myšlence, že úprava uvedená v § 59 odst. 5 obch. zák. (znění v době vzniku žalobce) je aplikovatelná pouze při faktickém znehodnocení vkladu v době od založení do vzniku společnosti, mohlo by při uvedeném speciálním způsobu vzniku kapitálových obchodních

společností docházet k nadhodnocení majetku představujícího základní jmění společnosti. Takový stav by však popíral smysl právní úpravy základního jmění a byl by neodůvodněným zásahem do úrovně právní ochrany třetích osob.

Je proto zřejmé, že citované ustanovení § 59 odst. 5 obch. zák. kryje i případy nesprávného určení hodnoty nepeněžitěho vkladu, a to i v situaci, kdy byl majetek oceněn v souladu se zvláštním zákonem pro účely privatizace ve schváleném privatizačním projektu. Ustanovení § 59 odst. 5 obch. zák. (ve znění při zakládání a vzniku žalobce) neupravuje způsob ocenění vkladu, na nějž míří § 44 zákona č. 92/1991 Sb., ale výhradně povinnost doplatit rozdíl mezi hodnotou stanovenou oceněním v privatizačním rozhodnutí a faktickou hodnotou majetku, který byl společnosti poskytnut. Obchodní zákoník nevyžaduje, aby se zkoumala příčina nesouladu mezi ohodnocením nepeněžitěho vkladu v okamžiku zakládání a vzniku společnosti, rozhodující je výsledný stav, kdy je při vzniku společnosti hodnota majetku nižší. Právní úpravou jsou proto zachyceny i případy, kdy ohodnocení bylo provedeno nesprávně nebo se zásadně změnily podmínky pro ohodnocování vkladu, ale sám nepeněžitý vklad nedoznal změny. Jiný výklad by byl v rozporu s požadavkem reálné hodnoty základního jmění při vzniku společnosti a s principem ochrany třetích osob, pokud jde o důvěru v reálnost rejstříkového údaje o velikosti základního jmění.

Vzhledem k tomu, že v řízení bylo prokázáno, že stanovy žalobce neobsahují žádnou speciální úpravu, která by nahrazovala pravidlo uvedené v § 59 odst. 5 obch. zák. (ve znění v době založení a vzniku žalobce), konstatuje dovolací soud, že se soud odvolací nedopustil žádného pochybení, pokud jde o právní posouzení projednávané věci. Rozsudek odvolacího soudu je tedy z hlediska uplatněných dovolacích důvodů, jež v případě přípustnosti dovolání založené ustanovením § 239 odst. 1 o. s. ř. přicházejí v úvahu, správný. Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 1, věty před středníkem, o. s. ř. dovolání zamítl.

Lhůta pro podání žaloby na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podle § 131 odst. 1 obch. zák. je lhůtou hmotněprávní.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2000, sp. zn. 32 Cdo 4/2000)

Napadeným rozsudkem potvrdil Vrchní soud v Praze rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 8. 10. 1998, kterým tento soud zamítl žalobu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady I. fondu RV, a. s., konané dne 28. 7. 1995, jímž byl fond zrušen bez likvidace sloučením se žalovanou společností. Návrhu žalobkyně, aby v projednávané věci připustil dovolání, odvolací soud nevyhověl.

V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud uvedl, že podle ustanovení § 183 odst. 1 za použití ustanovení § 131 odst. 1 obch. zák. činí prekluzivní lhůta k uplatnění práva na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady tři měsíce ode dne jejího konání. V projednávané věci se valná hromada konala 28. 7. 1995. Poslední den tříměsíční lhůty podle pravidel pro počítání času stanovených v § 122 odst. 1 obč. zák. připadl na 28. 10. 1995. Protože se jednalo o sobotu, poslední den lhůty se posunul podle § 122 odst. 3 obč. zák. na nejbližší následující pracovní den, což bylo pondělí 30. 10. 1995. Žaloba byla podána u soudu až 31. 10. 1995. Přitom za den podání žaloby u soudu nelze považovat (jak se ve spisu argumentuje) den, kdy byla žaloba předána k poštovní přepravě, tj. 30. 10. 1995. Odevzdání k poštovní přepravě má podle § 57 odst. 3 o. s. ř. význam u lhůt procesních. Tříměsíční lhůta stanovená v § 131 obch. zák. však není procesní lhůtou, nevztahuje se k postupu účastníka v soudním řízení, když do podání žaloby žádné soudní řízení ve věci neprobíhá. Jde o lhůtu hmotněprávní, neboť se týká institutů hmotného práva – uplatnění práva a zániku práva.

Z uvedeného vyplývá, že žalované právo na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zaniklo prekluzí ke dni 30. 10. 1995. Žalobou podanou dne 31. 10. 1995 bylo uplatněno právo již neexistující, proto je žaloba od počátku nedůvodná.

Odvolací soud nepřipustil v projednávané věci dovolání, neboť neshledal důvody podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně v otevřené lhůtě dovolání. Co do přípustnosti dovolání odkázala na ustanovení § 239 odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. f) a co do důvodů na ustanovení § 241 odst. 3 písm. a) a d) o. s. ř.

V dovolání uvedla, že odvolací soud vydává svůj rozsudek za rozsudek potvrzující a nikoli za zrušení rozsudku soudu prvního stupně, kterým jediné mohl jeho rozsudek být. Dovolatelka se domnívá, že vzhledem k závěru odvolacího soudu, že byla žaloba podána po uplynutí zákonem stanovené tříměsíční lhůty a byla nedůvodná, „jednalo by se v takovém případě podle § 221 odst. 1 písm. b) o. s. ř. o takovou

vadu, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení a dle § 221 odst. 3 o. s. ř. by byl Vrchní soud v Praze povinen rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit a buď vrátit věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, nebo řízení zastavit.“

K žádné z těchto možností by však Vrchní soud v Praze nemohl nikdy přistoupit, neboť by byl v takovém případě povinen řídit se ustanovením § 212 odst. 2 o. s. ř., které stanoví, že k vadám řízení před soudem prvního stupně přihlíží odvolací soud jen potud, pokud by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Skutečnost, zda odevzdáním podání poštovní přepravě byla či nebyla dodržena zákonná lhůta k uplatnění práva na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, jistě neměla a nemohla mít za následek právně nesprávné rozhodnutí prvoinstančního soudu ve věci samé.

Z výše uvedeného vyplývá, že Vrchní soud v Praze jakožto soud odvolací měl povinnost k údajné vadě podání, tedy ke skutečnosti, zda návrh na vyslovení neplatnosti byl či nebyl podán po zákonem stanovené lhůtě, nepřihlížet a zabývat se pouze věcí samou. Pokud by se odvolací soud uvedenou skutečností měl přesto zabývat, byl povinen postupovat podle § 221 o. s. ř. a umožnit tak žalobkyni uplatnit opravné prostředky. Tímto právně nesprávným postupem byla dovolatelce fakticky odňata možnost jednat před soudem.

Dále dovolatelka uvedla, že vzhledem k tomu, že veškeré spory vyplývající z obchodních vztahů projednávají a rozhodují podle § 7 odst. 1 o. s. ř. soudy v občanském soudním řízení, řídí se postup soudu a účastníků řízení v občanském soudním řízení jednotlivými ustanoveními občanského soudního řádu. Jedním z úkonů účastníků řízení je podání návrhu na zahájení řízení, které se, jak plyne z výše uvedeného, řídí ustanoveními občanského soudního řádu. Ustanovení § 57 odst. 2 o. s. ř. pak stanoví, že lhůty určené podle měsíců končí uplynutím toho dne, který se svým označením shoduje se dnem, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty, a není-li ho v měsíci, posledním dnem měsíce. Ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř. však v porovnání s ustanovením § 122 odst. 2 o. s. ř., kterého se dovolává odvolací soud, stanoví, že lhůta je zachována, je-li poslední den lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit. Jestliže tedy byla žaloba předána k poštovní přepravě poslední den lhůty, byla lhůta pro její podání zachována.

Dovolatelka dále uvádí, že se domnívá, že „zákonodárce nezamýšlel věc upravit tak, aby účastníci řízení museli rozlišovat, o jaký typ lhůty se jedná, a dle toho doručovat svá podání přímo soudu nebo podávat poštovní přepravě.“ Domnívá se též, že „je nepodstatné, zda lhůtu uvedenou v § 131 odst. 1 obč. zák. budeme považovat za lhůtu procesní či hmotněprávní,“ i když se domnívá (v návaznosti na text „může požádat soud“), že se jedná o lhůtu procesní, byť uvedenou v hmotněprávním předpisu. Úkony vůči soudu jsou totiž dle již zmíněného ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř. z hlediska různých typů lhůt totožné, ať již byly učiněny u soudu nebo předány poštovní přepravě.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolatelka se především domáhá dovolacího důvodu (a tedy i důvodu přípustnosti dovolání) podle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

Dovozuje, že závěr odvolacího soudu o tom, že žaloba nebyla od samého počátku po právu, je závěrem, který zakládá „takovou vadu, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení“ ve smyslu ustanovení § 221 odst. 1 písm. b) o. s. ř. K tomu nelze než uzavřít, že dovolatelka nerozlišuje mezi aktivní legitimací v řízení a nedostatkem podmínky řízení. Za nedostatek podmínky řízení s důsledky podle citovaného ustanovení lze považovat pouze neodstranitelné nedostatky, které brání tomu, aby soudní řízení mohlo proběhnout. Takovým nedostatkem bude např. nedostatek pravomoci soudu, překážka rei iudicatae, nedostatek právní subjektivity účastníka apod.

Aktivní legitimací se naproti tomu rozumí, zda žalobci svědčí právo, kterého se domáhá. V případě nedostatku aktivní legitimace soud řízení nezastaví, ale žalobu zamítne – jak učinil v projednávané věci odvolací soud.

Závěr o nedostatku aktivní legitimace pak není posouzením vady řízení, jak se chybně domnívá dovolatelka, ale právním posouzením nároku žalobkyně, takže nemůže založit požadovaný postup podle § 212 odst. 2 o. s. ř., na jehož neuplatnění dovolatelka zakládá odnětí možnosti jednat před soudem. Důvod přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. a tedy ani důvod přípustnosti dovolání podle § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř. tedy není v projednávané věci naplněn.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka mají po právní stránce zásadní význam. Přitom otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, řeší dovolací soud jako otázku předběžnou. Teprve kladným závěrem dovolacího soudu se stává dovolání přípustným.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, se jedná, jestliže je v rozhodnutí řešena právní otázka významná nejen pro rozhodnutí v projednávané věci. Přitom musí jít o otázku, která dosud není řešena v rozhodovací praxi vyšších soudů (anebo v ní není řešena jednotně) a která není řešena ani v rozhodnutí nižšího soudu publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ani ve stanovisku Nejvyššího soudu. Za otázku zásadního právního významu nelze považovat takovou otázku, která byla v napadeném rozhodnutí řešena v souladu s ustálenou soudní praxí.

V projednávané věci posouzení otázky, zda je lhůta podle ustanovení § 131 odst. 1 obč. zák. lhůtou hmotněprávní či procesní, shora uvedeným podmínkám vyhovuje.

Dovolací soud uzavřel, že lhůta stanovená pro podání žaloby na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady v ustanovení § 131 odst. 1 obč. zák. je lhůtou hmotněprávní. Právo domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem je jedním z práv, které obchodní zákoník přiznává společníkům společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Toto právo však obchodní zákoník omezuje lhůtou,

ve které je třeba uplatnit uvedené právo u soudu. Lhůta podle ustanovení § 131 odst. 1 obch. zák. není lhůtou procesní, jak tvrdí dovolatelka, neboť nezakládá lhůtu pro procesní úkon oprávněné osoby, ale lhůtu pro uplatnění práva u soudu. Marrým uplynutím této lhůty právo, které nebylo uplatněno u soudu, zaniká a nelze je tedy již vykonat (k tomu viz zejména usnesení Nejvyššího soudu I Odon 101/97 ze dne 13. 1. 1999). Zmeškání této lhůty také nemůže soud prominout, jak je tomu, kromě případů, kdy to zákon výslovně zakazuje, u lhůt procesních.

K tomu je ještě třeba uvést, že při výkladu zastávaném dovolatelkou by žádná ze lhůt, které zákon stanoví pro uplatnění práva u soudu (např. při promlčení), nebyla lhůtou hmotněprávní. Pro hmotněprávní lhůty, jak správně uzavřel odvolací soud, platí ustanovení § 122 obč. zák. a právo je třeba uplatnit tak, aby byla žaloba nejpozději v poslední den lhůty doručena soudu.

Právní závěr odvolacího soudu je tedy správný a proto nezbylo dovolacímu soudu než dovolání podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř. zamítnout.

Akcionář investičního fondu se po zavedení nucené správy podle § 37e zákona č. 248/1992 Sb. může domáhat svolání valné hromady podle § 181 obch. zák. pouze k projednání otázek, které zákon ponechává v působnosti valné hromady po zavedení nucené správy.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99)

Napadeným usnesením potvrdil V r c h n í s o u d v Praze usnesení K r a j s k é h o o b c h o d n í h o s o u d u v Praze ze dne 12. 10. 1998, kterým tento soud zamítl návrh na zmocnění žalobce svolat mimořádnou valnou hromadu žalované.

V odůvodnění svého usnesení odvolací soud uvedl, že na žalovanou uvalila Komise pro cenné papíry rozhodnutím ze dne 18. 5. 1998 nucenou správu, čímž podle § 37e odst. 3 zákona č. 248/1992 Sb. přešla působnost představenstva a valné hromady s dále uvedenou výjimkou na nuceného správce. Výjimku upravuje ustanovení § 37e odst. 4 zákona č. 248/1992 Sb., podle něhož je nucený správce vázán omezeními uvedenými v rozhodnutí o zavedení nucené správy, nesmí rozhodnout o zrušení společnosti a nesmí dát bez souhlasu valné hromady návrh na prohlášení konkursu či zahájení vyrovnacího řízení. Z § 37e odst. 5 zákona č. 248/1992 Sb. vyplývá, že valné hromadě zůstává zachována působnost rozhodnout o návrhu nuceného správce na volbu členů orgánů, které volí valná hromada, a o návrhu opatření k nápravě činnosti investiční společnosti.

Ustanovení § 37e zákona č. 248/1992 Sb. je ve vztahu k § 181 obch. zák. nutno chápat jako předpis speciální. Domoci se svolání mimořádné valné hromady podle § 181 odst. 4 obch. zák. přichází v úvahu jen tam, kde nucený správce nesplnil svoji povinnost ji svolat podle § 37e odst. 5 zákona č. 248/1992 Sb. nebo kde by měla rozhodovat o otázkách, ponechaných ustanovením § 37e odst. 4 citovaného zákona v její působnosti.

Žalobce se domáhá zmocnění ke svolání mimořádné valné hromady „k projednání zprávy dozorčí rady k plnění opatření uložených řádnou valnou hromadou nucenému správci, projednání a kontroly plnění opatření uložených nucenému správci řádnou valnou hromadou, uložení nových opatření nucenému správci a projednání zprávy o činnosti nuceného správce.“ Z uvedeného vyplývá, že valná hromada měla podle požadavku žalobce projednat a zkontrolovat dosavadní činnost nuceného správce.

Plnění povinností nuceného správce podléhá státnímu dozoru, který vykonává podle § 7 odst. 2 písm. b) a c) zákona č. 15/1998 Sb. Komise pro cenné papíry. Ta je také podle § 37f odst. 3 zákona č. 248/1992 Sb. oprávněna odvolat nuceného správce, porušuje-li své povinnosti.

Odvolací soud se proto ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o tom, že v daném případě nejsou splněny podmínky pro vyhovění návrhu na zmocnění ke svolání mimořádné valné hromady. Proto napadené usnesení potvrdil.

Ve výroku svého rozhodnutí připustil odvolací soud dovolání pro otázku možnosti aplikace ustanovení § 181 odst. 4 obch. zák., neboť ji považuje za otázku zásadního právního významu.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce v otevřené lhůtě dovolání. Co do přípustnosti dovolání odkázal na ustanovení § 239 odst. 1, co do jeho důvodů na ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.

V odůvodnění dovolání především vyjádřil souhlas s tím, že ustanovení § 37e zákona č. 248/1992 Sb. je ve vztahu k ustanovení § 181 obch. zák. ustanovením speciálním. Dále uvedl, že podle ustanovení § 37e odst. 5 zákona č. 248/1992 Sb. je nucený správce povinen do tří měsíců od zavedení nucené správy svolat valnou hromadu investiční společnosti a předložit jí návrh na volbu osob do těch orgánů společnosti, které volí valná hromada, a návrh opatření k nápravě její činnosti. O otázkách uvedených v ustanovení § 37e odst. 5 zákona č. 248/1992 Sb. tedy nerozhoduje nucený správce, ale na jeho návrh valná hromada.

Valná hromada akciové společnosti je jejím nejvyšším orgánem, který rozhoduje o nejdůležitějších otázkách vedení společnosti a je místem, kde jsou tyto otázky diskutovány.

Ustanovení § 187 písm. k) obch. zák. umožňuje zahrnout do působnosti valné hromady rozhodování o dalších otázkách, nad rámec stanovený v § 187 obch. zák. Z dikce ustanovení vyplývá, že působnost valné hromady se týká jejího rozhodování. Pak podle § 37e odst. 3 zákona č. 248/1992 Sb. přechází na nuceného správce ve vymezeném rozsahu pouze rozhodovací činnost valné hromady, nikoli však již funkce fóra, kde dochází k výměně názorů mezi akcionáři a mezi akcionáři a představenstvem, popřípadě nuceným správcem. Proto nemůže obstát tvrzení odvolacího soudu, že valnou hromadu lze svolat pouze v případech uvedených v ustanovení § 37e odst. 4 a 5 zákona č. 248/1992 Sb.

Ustanovení § 181 odst. 1 obch. zák. určuje, že za podmínek v něm stanovených lze požádat představenstvo o svolání valné hromady k projednání navržených záležitostí. Z uvedeného vyplývá, že zákonodárce měl v úmyslu poskytnout menšinovým akcionářům možnost diskutovat na valné hromadě o otázkách, které považují za důležité. Z toho vyplývá, že ustanovení § 181 obch. zák. lze použít kdykoliv, tedy i během nucené správy, když § 37e zákona č. 248/1992 Sb. suspenduje pouze jejich právo rozhodovat, tj. právo hlasovat. Takto svolaná valná hromada může být též podnětným impulsem směrem k nucenému správci jako podklad k jeho dalšímu rozhodování tak, aby společnost mohla být úspěšně vyvedena ze situace, do které se dostala.

„Navíc, samotný program valné hromady lze změnit, respektive lze rozhodnout i o záležitostech, které v navrhovaném programu jednání valné hromady zařazeny nebyly, je-li splněna podmínka, že na dané valné hromadě jsou přítomni všichni akcionáři a s touto změnou také všichni akcionáři souhlasí (viz § 185 odst. 4 obch. zák.). Pak tedy může (i v našem případě) nastat situace, kdy mimořádná valná hromada bude i rozhodovat o záležitostech, které v souladu s § 37e zákona č. 248/1992

Sb. patří do její kompetence, a to i přesto, že v původním programu jednání této mimořádné valné hromady měla tato pouze projednávat záležitosti, které v § 37e zákona č. 248/1992 Sb. nejsou zmíněny.“

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř.

Dovolací soud uzavřel, že výklad slova „působnost“, který předestřel dovolatel, je nesprávný. Působností orgánu se obecně rozumí vymezení okruhu otázek, které je tento orgán oprávněn projednávat a rozhodovat o nich. Přitom každý orgán je oprávněn se zabývat pouze těmi otázkami, které patří do jeho působnosti. To platí o všech orgánech, jejichž působnost zákon buď sám vymezuje, anebo upravuje způsob jejich vymezení.

N e j v y š š í s o u d proto dovolání žalobce zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Pokud pak dovolatel spatřuje ve valné hromadě jakési diskusní fórum, jehož dalším účelem je rozvíjení diskuse mezi akcionáři navzájem, popřípadě mezi akcionáři a funkcionáři akciové společnosti, pak je třeba k tomu uvést, že takovou funkci může plnit valná hromada pouze potud, pokud se uvedené diskuse týkají jednotlivých bodů jejího programu, stanovených v rámci její působnosti. Nic samozřejmě nebrání tomu, aby akcionáři přítomní na valné hromadě diskutovali, ať již sami mezi sebou nebo s funkcionáři společnosti, mimo pořad valné hromady i o jiných otázkách, takové diskuse však nejsou součástí pořadu valné hromady.

Tomu ostatně odpovídá i ustanovení § 180 obch. zák., které určuje, že akcionář je oprávněn účastnit se valné hromady, hlasovat na ní, požadovat a dostat vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti, které jsou předmětem jednání valné hromady, a uplatňovat návrhy a protináměry. Že se takové návrhy a protináměry mohou týkat pouze jednotlivých bodů programu, vyplývá z ustanovení § 185 odst. 4 obch. zák., které stanoví, že záležitosti, které nebyly zařazeny do programu valné hromady, lze rozhodnout jen za účasti a se souhlasem všech akcionářů. Nemělo by totiž žádný logický smysl uplatňovat návrhy a protináměry, o kterých by valná hromada nemohla rozhodnout. (Při splnění podmínky ustanovení § 185 odst. 4 obch. zák. se pak záležitost, jejíž zařazení na pořad jednání odhlasovali všichni akcionáři, stává součástí programu.)

Každá valná hromada musí mít podle ustanovení § 184 odst. 5 obch. zák. pořad jednání. Z toho vyplývá, že nelze svolat valnou hromadu bez pořadu spadajícího do její působnosti. Pokud pak dovolatel dovozuje, že z dikce ustanovení § 181 odst. 1 obch. zák. „akcionáři ... mohou požádat o svolání mimořádné valné hromady k projednání navržených záležitostí“, vyplývá možnost domáhat se svolání valné hromady k diskusi o pořadu, který není oprávněna projednávat a hlasovat o něm, uzavřel dovolací soud, že nelze ani jen samotným gramatickým výkladem tohoto ustanovení dovodit, že akcionář může požadovat projednání jakýchkoli záležitostí, a že logickým a systematickým výkladem, zejména ve vazbě na ustanovení § 187 obch. zák. je třeba

Č. 24 dovodit, že svolání mimořádné valné hromady lze požadovat pouze k projednání záležitostí, které patří do působnosti valné hromady. Při výkladu zastávaném dovolatelem by bylo možno požadovat svolání valné hromady i o otázkách, které do působnosti valné hromady vůbec nepatří, ale patří do působnosti jiného orgánu společnosti. Tak např. by se akcionář společnosti, jejíž statuty svěřují volbu představenstva dozorčí radě, mohl domáhat svolání valné hromady za účelem volby představenstva.

Z uvedených důvodů se Nejvyšší soud ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že akcionář investičního fondu se může domáhat svolání mimořádné valné hromady pouze k projednání toho okruhu otázek patřících do působnosti valné hromady, které zákon v působnosti valné hromady po zavedení nucené správy ponechává. Takovou otázkou nepochybně není kontrola opatření uložených valnou hromadou nucenému správci, a to tím spíše, že valná hromada není oprávněna nucenému správci žádná opatření ukládat. Do působnosti valné hromady patří pouze projednat návrh opatření k nápravě činnosti investiční společnosti, aniž by jí zákon umožňoval tento návrh jakkoli měnit. Jiný výklad ustanovení § 37e odst. 5 zákona č. 248/1992 Sb. by totiž zcela popíral účel nucené správy, neboť by zejména umožňoval tomu akcionáři, popřípadě těm akcionářům, kteří vahou svých hlasů přivedli investiční společnost do situace, kdy musela být zavedena nucená správa, aby ukládali nucenému správci povinnosti, které by směřovaly proti účelu nucené správy k prohlubování situace, která vedla Komisi pro cenné papíry k zavedení nucené správy.

Do působnosti valné hromady pak nepatří ani projednání zprávy dozorčí rady o činnosti nuceného správce, neboť takovou působnost ustanovení § 37e zákona č. 248/1992 Sb. valné hromadě neponechává a zákon, jak shora uvedeno, kontrolu činnosti nuceného správce svěřuje Komisi pro cenné papíry, která jej do funkce jmenovala.

Závěr odvolacího soudu je tedy zcela správný, proto Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř. zamítl.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 11** Die Handlung eines Täters, der mit dem Vorsatz jemanden zu töten, auf den Polizisten schießt, der ihm gegenüber eine dienstliche Maßnahme vornimmt, ist als Tatstat des Mordes gemäß § 219 Absatz 1, Absatz 2 Buchstabe f) des Strafgesetzbuches zu beurteilen, bzw. als Versuch dieser Straftat. Gleichlaufend mit dieser Straftat ist die Straftat des Angriffs gegen eine öffentliche Person gemäß § 155 Absatz 1 Buchstabe a), Absatz 2 Buchstabe a) des Strafgesetzbuches ausgeschlossen.
- Nr. 12** Kann der Geschädigte in einem Strafverfahren den Anspruch auf Schadenersatz nicht geltendmachen, der durch eine Straftat verursacht wurde, verliert das verfahrensrechtliche Institut, das diesen Anspruch sichert, an seiner Begründung (§ 47 der Strafprozeßordnung). Beschließt das Gericht negativ über die Teilnahme des Geschädigten in dem Strafverfahren (§ 44 Absatz 2 der Strafprozeßordnung), ist die Sicherung des Anspruchs des Geschädigten gemäß § 48 Absatz 1 Buchstabe a) der Strafprozeßordnung aufzulösen, da der Grund, für den die Besicherung angeordnet wurde, weggefallen ist.
- Nr. 13** I. Aus der Bestimmung § 266 Absatz 7 der Strafprozeßordnung, nach der die Beschwerde gegen einen Gesetzesverstoß gegen den Beschluß über die Beschwerde wegen Gesetzesverletzung nicht zulässig ist, resultiert auch, daß nun durch dieses außerordentliche Rechtsmittel auch nicht bereits davor durch eine Beschwerde wegen Gesetzesverletzung bereits angefochtene rechtskräftige Entscheidung anfechten kann, mit Ausnahme des Teils der Entscheidung, der eine andere Person betrifft, als die ursprüngliche Beschwerde wegen Gesetzesverletzung, und ausgenommen die Fälle, wo die ursprüngliche Beschwerde wegen Gesetzesverletzung und ausgenommen die Fälle, wo die ursprüngliche Beschwerde wegen Gesetzesverletzung gegen diesen Beschluß rechtswirksam zurückgenommen wurde.
- II. Eine neue Beschwerde wegen Gesetzesverletzung kann man gegen einen neuen rechtskräftigen Beschluß in einer und derselben Sache einreichen, falls die Sache durch den Beschluß über die Beschwerde wegen Gesetzesverletzung zu einer neuen Verhandlung und Beschlußfassung angeordnet wurde.
- III. Gemäß Bestimmung § 30 Absatz 2 des Gesetzes Nr. 119/1990 Gslg., betreffend die Gerichtsrehabilitation, in der Fassung von späteren Vorschriften, kann man durch eine Beschwerde wegen Gesetzesverletzung nur diejenigen Entscheidung über die Beschwerde wegen Gesetzesverletzung anfechten, die in der Zeit vom 25. Februar 1978 bis 01. Januar 1990 herausgegeben wurde.
- Nr. 14** In dem Verfahren über die Tilgung der Verurteilung ist das Gericht durch den rechtskräftigen Beschluß über die Teilnahme des Verurteilten an einer Amnestie des Staatspräsidenten gebunden, durch die auf seine Strafe verzichtet wird, und man den Verurteilten so betrachtet, als sei er nicht verurteilt worden. Es handelt sich nicht um die Beurteilung der Schuld im Sinne § 9 Absatz 1 in fine der Strafprozeßordnung.
- Auch wenn eine solche Verurteilung nicht als formelle Rechtstatsache gilt, hindert diese Tatsache das Gericht nicht, sich in dem Verfahren über die Tilgung im Rahmen der Bewertung der Art und Weise des Lebens des Verurteilten auch mit der Tatsache zu befassen, daß er in den in der Bestimmung § 69 Absatz 1 des Strafgesetzbuchs angeführten Fristen eine Handlung begangen hatte, die mit der einer ordentlichen Lebensführung nicht zu vereinbaren ist.
- Nr. 15** Weder die Strafprozeßordnung noch eine andere Rechtsvorschrift setzen die Frist fest, in der der ex officio festgelegte Verteidiger dem Staat gegenüber seinen verfahrensrechtlichen Anspruch auf Entgelt und Erstattung seiner baren Auslagen geltendmachen kann (§ 151 Absatz 2, 3 der Strafprozeßordnung). Deshalb kann von dem dem Zeitpunkt an, wo über den Antrag des Verteidigers über den von ihm geltendgemachten Anspruch beschloßen wird, kann dieser Anspruch nicht einmal im Sinne § 100 ff des Bürgerlichen Gesetzbuchs verjähren.

Váš zdroj právních informací

www.epravo.cz

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- Nr. 17** Der Abschluß des Vertrages über die Übertragung einer Liegenschaft ist nicht Folge einer jeden rechtzeitigen Erklärung des Empfängers der Offerte (des Oblaten) über die Annahme der Offerte, sondern nur solche Erklärung, die in der schriftlichen Form in einer und derselben Urkunde, in der die Offerte des Vertragsabschlusses geäußert wurde, gemacht wird. Gegen einen abwesenden Offertesteller ist die Annahme der Offerte ab dem Zeitpunkt wirksam, wo bei ihm die durch den Empfänger der Offerte mitunterzeichnete Offerte auf Vertragsabschluß eingeht.
- Nr. 18** Reicht der Eigentümer die Klage auf Räumung einer Liegenschaft gegen den berechtigten Inhaber ein, kommt es am Tag der Verfahrenseröffnung zur Einstellung des Laufs der Ersitzensfrist; der Umstand, wo die Klage dem berechtigten Inhaber gegenüber zugestellt wurde, ist unentscheidend.
- Nr. 19** Die Entscheidung der Teilmitteigentümer, durch die einer der Mitteiligentümer aus der Nutzung einer gemeinsamen Sache ausgeschlossen wurde, muß nicht die Bestimmung des Ersatzes für diesen Ausschluß beinhalten.
- Nr. 20** Die Formulierung „Eine eigene Wohnung“ im Sinne § 706 Absatz 1, erster Satz, des Bürgerlichen Gesetzbuchs „zu haben“ bedeutet, über einen solchen Rechtstitel zu verfügen, den das Wohnrecht begründet, das seinen Charakter nach zur ständigen Befriedigung seines Wohnbedürfnisses dient. Der Mitteiligentümer des Hauses, der die rechtliche Möglichkeit hat, eine Wohnung in diesem Hause zu nutzen, hat sein eigenes Haus.
- Nr. 21** Bei der Beurteilung des Grades der Intensität der Verletzung der Arbeitsdisziplin ist das Gericht nicht daran gebunden, wie der Arbeitgeber in seiner Arbeitsordnung (oder einer anderen internen Norm) eine konkrete Handlung des Arbeitnehmers bewertet.
- Nr. 22** Die Bestimmung § 59 Absatz 5 des Handelsgesetzbuchs in der Fassung, die bis 30. Juni 1996 wirksam war (nun Bestimmung § 59 Absatz 6 des Handelsgesetzbuchs) bezieht sich auch auf Fälle der unrichtigen Bestimmung des Wertes einer Sacheinlage in die Handelsgesellschaft, die für die Zwecke der Privatisierung in dem genehmigten Privatisierungsprojekt festgelegt wurden. An den rechtskräftigen Beschluß, durch den über die sachliche Zuständigkeit beschlossen wurde, sind die Gerichte im weiteren Verfahren gebunden.
- Nr. 23** Die Frist für die Erhebung der Klage auf die Ungültigkeit des Beschlusses der Hauptversammlung gemäß Absatz 1 des Handelsgesetzbuchs ist eine sachenrechtliche Frist.
- Nr. 24** Der Aktionär eines Investmentfonds kann nach der Einführung einer Zwangsverwaltung gemäß § 37e des Gesetzes Nr. 248/1982 Gslg. die Einberufung der Hauptversammlung gemäß § 181 des Handelsgesetzbuchs zur Verhandlung der Fragen verlangen, die das Gesetz in der Kompetenz der Hauptversammlung nach der Einführung der Zwangsverwaltung überläßt.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases:

- No. 11** The conduct of an offender, who, with the intention of killing a member of the police force during the performance of his/her duties against the offender, fires a gun at the member of the police force must be viewed as a criminal act of murder pursuant to Article 219, Sub-section 1, Sub-section 2 (f) of the Criminal Code, or rather as an attempt of this criminal act. The concurrence of this criminal act with the criminal act of assault on an official pursuant to Article 155, Sub-section 1 (a), Sub-section 2 (a) of the Criminal Code is ruled out.
- No. 12** If the aggrieved party cannot exercise a claim for the compensation of damages inflicted by a criminal act in the criminal proceedings, the procedural institute securing this claim loses its justification (Article 47 of the Code of Criminal Procedure). If the court decides negatively on the aggrieved party's participation in the criminal proceedings (Article 44 Sub-section 2 of the Code of Criminal Procedure), it is necessary to nullify the security of the aggrieved party's claim pursuant to Article 48 Sub-section 1 (a) of the Code of Criminal Procedure, since the reason, for which it was ordered, has ceased.
- No. 13** I. From the provision of Article 266 Sub-section 7 of the Code of Criminal Procedure, under which, a complaint about a breach of the law against a decision on a complaint about a breach of the law is not allowed, it results, that by means of this extraordinary legal remedy it is not possible to contest a legitimate decision already contested before, by a complaint about a breach of the law, with the exception of that part of the legitimate decision, which related to another person, then the original complaint about a breach of the law, and except for the case when the original complaint about the breach of the law against this decision was effectively withdrawn.
II. A new complaint about a breach of the law can be filed against a new legitimate decision on the same matter, if the matter was ordered for a new hearing and decision by means of a decision on the complaint about a breach of the law.
III. Pursuant to Article 30 Sub-section 2 of Act No. 119/1990 Collection of Laws, on legal vindication as amended by later regulations, it is possible to contest by means of complaint about a breach of the law, only those decisions on complaints about a breach of law, which were given during the period between February 25th 1978 to January 1st 1990.
- No. 14** In the proceedings for an annulment of conviction the court is bound by the legitimate decision on the convicted person's qualification for an amnesty granted by the President of the Czech Republic, by means of which the person was given remission of the sentence with such effect, that the person is regarded as though he/she has never been sentenced, since it is not a case of the consideration of guilt in accordance with Article 9 Sub-section 1 in fine of the Code of Criminal Procedure. Even though it is not possible to view such a conviction as a formal legal fact, it does not prevent the court during proceedings for annulment within evaluation of the convicted person's way of life from dealing with the facts, that in the periods of time specified in the provision of Article 69 Sub-section 1 of Criminal Code the person committed an act, which is inconsistent with leading a respectable life.
- No. 15** Neither the Criminal Code nor any other legal regulation states the period of time, by which at latest an appointed counsel can assert his/her procedural claim for remuneration and reimbursement of cash expenses against the state (Article 151 Sub-section 2, 3 of the Code of Criminal Procedure). Therefore by the time, before it is decided on a claim filed with regard to counselor's proposal, statutory limitations of the claim cannot occur not even in accordance with Article 100 and consecutive of Civil Code.

Váš zdroj právních informací
www.epravo.cz

Váš zdroj právních informací
www.epravo.cz

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

- No. 17 Conclusion of the contract on the conveyance of real property is not a result of any due statement of the proposal recipient (offeree) on acceptance of the proposal, but only of a statement executed in written form on the same document on which the proposal to conclude the contract is placed. Towards the absent proposer the acceptance of the proposal becomes effective from the time, when the proposer received the proposal to conclude the contract, signed by the proposal recipient (offeree).
- No. 18 If the owner files an action for vacation of the real property against the lawful occupant, the suspension of the course of the prescribed period occurs on the day of the initiation of proceedings; the situation when the complaint was delivered to the lawful occupant is not decisive.
- No. 19 Decision of proportionate joint owners, by means of which one or more of the joint owners were excluded from using the jointly owned item, does not have to contain a determination of compensation for this exclusion.
- No. 20 To have "an own flat" in accordance with Article 706 Sub-section 1, 1st sentence, of the Civil Code, means to dispose such title, which creates right to abode, which in compliance with its nature serves to the permanent satisfaction of need to abode.
- No. 21 The joint owner of the building, who has legal resource to use a flat in this building, has an own flat. When evaluating the degree of the intensity of a breach of work discipline the court is not bound by the fact of how the employer according to the employer's working regulations (or different internal regulations) evaluates the certain conduct of an employee.
- No. 22 The provision of Article 59 Sub-section 5 of the Commercial Code as amended with effect as of June 30th 1996 (now provision of Article 59 Sub-section 6 of Commercial Code) applies also in cases of the incorrect determination of the value of non-monetary investment into the business company, assigned for privatisation purposes in the approved privatisation project. The courts in the following proceedings are bound by the legitimate decision, by means of which the decision on material competence was made.
- No. 23 The period for filing action for pronouncing the non validity of a general meeting resolution pursuant to Article 131 Sub-section 1 of the Commercial Code is the material period.
- No. 24 A shareholder of the investment fund after the imposing of receivership pursuant to Article 37e of Act No. 248/1992 of the Collection of Laws can demand the calling of a general meeting pursuant to Article 181 of the Commercial Code only in order to discuss matters, which the law leaves in the competency of the general meeting after the imposing of receivership.

Váš zdroj právních informací
www.epravo.cz

Sbírky Orac

Sbírky Orac

rozhodnutí českých soudů ve věcech trestních

Sbírka Orac – trestní (Sb. O. t.), ročník II., sešit 3/2001

Obsah:

Podvod; Úvěrový podvod; Jednočlenný souběh.....	č. 69 Sb. O. t.
Zabrání věci.....	č. 70 Sb. O. t.
Přípravné řízení.....	č. 71 Sb. O. t.
Podmíněné zastavení trestního stíhání.....	č. 72 Sb. O. t.
Vazba.....	č. 73 Sb. O. t.
Odnětí a přikázání věci.....	č. 74 Sb. O. t.
Neodkladné a neopakovatelné důvody.....	č. 75 Sb. O. t.
Nutná obhajoba; Zaházení odsouzení.....	č. 76 Sb. O. t.

vydává
Nakladatelství ORAC
ve spolupráci
se soudci a dalšími odborníky
z oblasti trestního práva

Orac

Objednávejte na adrese nakladatelství.

Sbírky Orac

Sbírky Orac

rozhodnutí českých soudů ve věcech daňových

Sbírka Orac – daňová (Sb. O. d.), ročník II., sešit 3/2001

Obsah:

Daň z příjmů: nákup a prodej akcií uskutečněný v jednom dni (dodatek).....	č. 19 Sb. O. d.
Daňový řád: skutečný a zástupný právní úkon.....	č. 56 Sb. O. d.
Daň z přidané hodnoty: podmínky uplatnění daně na vstupu při doměření daně.....	č. 57 Sb. O. d.
Daň z převodu nemovitostí: převod ideálních podílů nemovitostí.....	č. 58 Sb. O. d.
Daň dědičná: nárok na vydání nemovitosti jako právo majetkové povahy a jeho ocenění.....	č. 59 Sb. O. d.
Daňový řád: vyměření daně podle pomůcek.....	č. 60 Sb. O. d.
Daň z přidané hodnoty: pojem úvěru pro účely DPH.....	č. 61 Sb. O. d.
Daňový řád: vrácení preplatku daně při existenci více bankovních účtů daňového subjektu.....	č. 62 Sb. O. d.
Daň darovací: úhrada nákladů na zhotovení znaleckého posudku.....	č. 63 Sb. O. d.

vydává
Nakladatelství ORAC
ve spolupráci
se soudci a dalšími odborníky
z oblasti daňového práva

Orac

Objednávejte na adrese nakladatelství.

KLUB ORAC

volné sdružení abonentů
NAKLADATELSTVÍ ORAC

KLUB ORAC je volné sdružení předplatitelů periodik NAKLADATELSTVÍ ORAC. Přesto, že jsme jeho vznik vyhlásili teprve v lednu letošního roku, má klub už několik stovek členů. Jsou jimi převážně advokáti (55%), daňoví poradci, notáři, soudci, pracovníci veřejné správy, lékaři, řada institucí (včetně výzkumných a univerzitních pracovišť). Naši kluboví členové jsou zatím hlavně z Prahy (65%), velkým počtem je zastoupeno též Brno, Plzeň, Hradec Králové, Olomouc, Ostrava a další (prvními zahraničními členy se stali naši abonenti z Bratislavy a jiných slovenských měst).

KLUBOVÉ PODMÍNKY:

- ✓ Členem KLUBU ORAC se může stát pouze předplatitel periodik NAKLADATELSTVÍ ORAC.
- ✓ Ke vzniku členství je třeba vyplnit přihlášku (Klubová karta), která potvrzuje zájem o členství v KLUBU ORAC.
- ✓ Členství trvá po dobu, po kterou je přihlášený předplatitelem periodik NAKLADATELSTVÍ ORAC.
- ✓ Člen může členství zrušit kdykoliv bez udání důvodů.
- ✓ Členstvím v KLUBU ORAC se člen nezavazuje k využívání klubových možností.

KLUBOVÉ MOŽNOSTI:

- ✓ **slevy**
 - 30 % při nákupu knižních publikací vydaných v NAKLADATELSTVÍ ORAC v r. 2001; slevy se počítají z doporučených cen pro prodej v knihkupecké síti
 - 50 % při inzerci v periodických publikacích NAKLADATELSTVÍ ORAC (poptávka a nabídka pracovních sil, kancelářských prostor, vybavení, odborné literatury, výměna informací apod.), pokud nejde o inzerci obchodního charakteru (naším prostřednictvím např. tedy může s touto klubovou slevou shánět pracovníky advokátní kancelář pro vlastní potřebu, nikoliv však personální agentura pro potřeby svých klientů)
 - 15 % při inzerci v periodických i neperiodických publikacích NAKLADATELSTVÍ ORAC (nabídka služeb a zboží formou placené reklamy a propagace), pokud jde o inzerci komerčního charakteru (s touto klubovou slevou tedy může inzertovat právě např. personální agentura poptávku po pracovních silách pro své klienty)
 - 5 % při zadání zakázkové produkce (polygrafické, audiovizuální, elektronické), kdy cena je kalkulována podle rozsahu zakázky; možnou zakázkou je např. archivace dat na elektronickém nosiči, rozesílání vlastních prezentačních materiálů, zpracování grafických návrhů tiskovin a tiskopisů, zajištění vázání tiskopisů a dokumentů, až po unkludn-telskou přípravu a zpracování reprezentativní publikace, atd.
- ✓ **bonus**
 - 5 % – přesáhne-li celková hodnota členova nákupu, inzerce a zakázkové produkce podle výše uvedených pravidel minimální hranici Kč 20 000 v kalendářním roce, získá člen KLUBU ORAC při každém dalším nákupu, inzerci nebo zakázce v NAKLADATELSTVÍ ORAC jako bonus další slevu ve výši 5 %. Bonus platí vždy do konce kalendářního roku, v němž byl získán. Od okamžiku jeho dosažení do konce kalendářního roku se tedy slevy zvyšují o 5 %.

KLUBOVÉ INFORMACE:

- ✓ Počínaje dubnem 2001 bude KLUB ORAC informovat své členy o produkci NAKLADATELSTVÍ ORAC měsíčním klubovým bulletinem, v němž budou rovněž zveřejňovány nabídky dalších typů zakázkové produkce.
- ✓ Pro využití klubových možností laskavě uvádějte při veškerých svých dalších objednávkách poznámku „ČLÉN KLUBU ORAC“, abychom mohli zajistit bezporuchovou expedici Vaší vybraného zboží nebo realizaci Vaší inzerce a zakázek.

Uvítáme Vaše náměty, které můžete psát na naši adresu NAKLADATELSTVÍ ORAC, Vinohradská 184, 130 52, faxovat na číslo 02-67132134 nebo mailovat na adresu orac.inzerce@its.cz. Zájmem o členství v KLUBU ORAC, kteří z jakýchkoli důvodů neobdrželi ve svých lednových číslech periodik Klubovou kartu, ji zašleme na vyžádání poštou.

Ing. Oldřiška Wankeová
marketing nakladatelství

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zaslány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 3/2001 (ročník LIII) z 25. 2. 2001.

Vydává Nejvyšší soud ČR v NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Praha, IČO 45808937.

Připomínková místa: Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 05/41593111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Vinohradská 184, 130 52 Praha 3.

Administrace: NAKLADATELSTVÍ ORAC: tel.: 02/6713 2177, fax: 02/6713 2134, e-mail: orac@its.cz.

Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.